

HÖGSKOLAN
DALARNA

Magisteruppsats

**”Hon står kvar där än i tamburen, hon byter om och sådär.
Hon verkar inte ha bråttom alls.”**

– Om möjligheter och hinder för interaktion mellan pedagoger och nyanlända föräldrar i förskolan.

”She still stands there in the hallway, she changes clothes and so on. She doesn't seem to be in any rush at all”

- About possibilities and obstacles for interaction between teachers and newly arrived parents in preschool.

Författare: Jennie Warström

Handledare: Åsa Wedin

Examinator: Boglárka Straszer

Ämne/huvudområde: Svenska som andraspråk

Kurskod: SS3011

Poäng: 15

Examinationsdatum: 2017- 05-30

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker open access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten open access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (fritt tillgänglig på nätet, open access):

Ja

Nej

Sammanfattning

Syftet med studien var att skapa kunskap om nyanlända föräldrars möte med förskolan, och då mer specifikt mötet med förskollärarna, genom att studera vilka hinder och möjligheter för interaktion som kunde urskiljas i intervjuer med pedagoger samt vilka som framkom i observationer.

Metoden bestod av semistrukturerade intervjuer med fem förskollärare på två olika förskolor samt observationer av interaktionen mellan pedagoger och nyanlända föräldrar på dessa två förskolor, och dessa skedde under tre dagar på vardera förskola under våren 2017.

Möjligheter till interaktion mellan de nyanlända föräldrarna och pedagogerna bestod av tillgång till tolk vid utvecklingssamtal, att pedagogerna använde sig av bildstöd, kroppsspråk och digitala medier i mötet med föräldrarna. Flera av pedagogerna tog upp vikten av att skapa en god kontakt med föräldrarna, och att det är väsentligt att ta sig tid med föräldrarna. Vikten av att bjuda in föräldrarna i verksamheten framkom, exempelvis genom att föräldrarna delar med sig av recept, sagor eller sånger. Även nyttan av att ha pedagogiska diskussioner i arbetslaget där normer och värderingar togs upp.

Hindren för interaktion som framkom vid observationer och intervjuer bestod av att det finns motsägelser mellan vad som framkom i intervjuer och observationer om hur pedagogerna försökte skapa interaktion och därmed ett lyckat samarbete med de nyanlända föräldrarna och vad som faktiskt sker i mötet mellan dem. Exempel på detta var att pedagogerna uppgav att föräldrarnas kunskaper i svenska var ett hinder i interaktionen, och att de då förenklade språket, samt bara gav "enklare" information till dem vid möten. Pedagogerna uppgav i studien att de ville ha ett gott samarbete med de nyanlända föräldrarna och lära sig mer om deras kultur med hjälp av att bjuda in föräldrarna i verksamheten för att bidra med recept eller sånger. Detta blev ytterligare ett hinder som pedagogerna själva inte var medvetna om i mötet med de nyanlända föräldrarna, som förstärkte klyftorna dem emellan genom att föräldrarnas kulturer positionerades som något som var annorlunda och särskildes från den svenska kulturen. Pedagogerna talade å ena sidan om vikten att ha ett gott samarbete med de nyanlända föräldrarna, och att pedagogernas förhållningssätt gentemot dem behöver lyftas, och å andra sidan uppgav flera pedagoger att hindren till interaktion till stor del berodde på föräldrarnas brist på förståelse om vad förskolan handlar om. Det kan även tolkas som att det finns lågt ställda förväntningar på nyanlända föräldrar som en resurs, och att det på förskolan finns normer och värderingar som fungerar utestängande som pedagogerna själva inte är medvetna om.

Nyckelord: svenska som andraspråk, nyanlända föräldrar, samverkan förskola hem

Tack!

Jag vill rikta ett stort tack till pedagogerna och föräldrarna på förskolorna som lät mig komma in i er verksamhet och vardag. Stort tack! Utan er hade denna uppsats inte blivit av! Jag vill även rikta ett tack till språkutvecklarna i kommunen för tips om förskolor, samt rektorer som varit väldigt tillmötesgående, tack till er! Det finns även kollegor som på olika vis stöttat och hjälpt mig under denna process, och jag vill självklart tacka er från djupet av mitt hjärta. Sist men inte minst vill jag tacka min handledare Åsa Wedin för dina ovärderliga kommentarer och din feedback, och inte minst ditt tålamod och för att du pushat mig när jag var redo att ge upp. Utan dig hade mitt mod sviktat, men du lyckades tända lågan i mig igen, stort tack! Det finns även några som nämns sist, men som absolut har lika stor del i detta. Tack Lexa för att du fick ut mig på promenader för att grubbla, vrida och vända, eller bara vila och njuta av naturen, och tack även Bertrud för att du finns. Och till Viggo och Patrik, tack för att ni hållit mina fötter på jorden under uppsatsskrivandet, och för att ni stått ut med mitt eviga prat om detta. Ni är ovärderliga!

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	7
2 Syfte och frågeställningar.....	8
3 Teoretisk utgångspunkt.....	8
3.1 Interkulturellt förhållningssätt.....	9
3.2 Normkritiskt perspektiv.....	10
4. Forskningsgenomgång.....	11
4.1 Förskolan som institution.....	11
4.2 Vikten av samverkan mellan hem och förskola.....	13
4.3 Möjligheter och hinder till samverkan.....	13
4 Undersökningsmetod och material.....	16
5.1 Metodval.....	16
5.2 Genomförande, bearbetning och analys.....	17
5.3 Urval av skola och informanter.....	17
5.4 Etiska överväganden.....	18
5.3 Reliabilitet och validitet.....	18
5.4 Presentation av förskolor.....	19
6 Resultat.....	19
6.1 Möjligheter för interaktion.....	19
6.2 Hinder för interaktion.....	20
6.3 Möjligheter och hinder utifrån observationer.....	23
6.3.1 Möjligheter för interaktion.....	23
6.3.2 Hinder för interaktion.....	24
6.4 Analys av resultat.....	27
6.4.1 Svenska som normspråk.....	27
6.4.2 Vikten av informationsutbyte.....	28
6.4.3 Vikten av en god kontakt med föräldrarna.....	29
6.4.4 Interkulturellt och normkritiskt förhållningssätt.....	29
7. Diskussion.....	32
7.1 Kommunikation och informationsklyftor.....	32
7.2 Föräldrarnas möjligheter till inflytande.....	33
7.3 Normkritiskt och interkulturellt förhållningssätt.....	33
7.4 Slutsats.....	34
7.5 Metodreflektion.....	34
Litteratur.....	37
Bilagor.....	39

1 Inledning

Förskolan är idag en mötesplats som består av flera olika kulturer där barn som har många olika språk möts, men det är även en mötesplats mellan skolan och hemmet. Det är av betydelse att det skapas en god kontakt mellan förskolan och hemmet, och då särskilt när det gäller nyanlända föräldrar. Med nyanlända avses här de föräldrar som vistats i Sverige i mindre än fyra år. Föräldrar har stor påverkan på sina barns lärande i förskolan. Ett gott samarbete mellan skolan och föräldrar stimulerar elever och deras föräldrar. Det är därför ytterst avgörande med samarbete mellan hemmet och skolan för barnens utveckling (Axelsson, 2013, s.567). Även Cummins (2000) och Caroly & Gonzales, (2011) påpekar vikten av att involvera föräldrarna och att de spelar en stor roll när det gäller barnens skolframgång. Det är centralt att de nyanlända föräldrarna ges möjlighet att förstå den kulturen, de normer och värderingar som förskolan vilar på, det kan även vara så att kulturer skiljer sig åt gällande samverkan. Därför är det av största vikt att förskolan som institution strävar efter ett gott samarbete med nyanlända familjer. Detta är även något läroplanen för förskolan trycker på:

Vårdnadshavare har ansvaret för sina barns fostran och utveckling. Förskolan ska komplettera hemmet genom att skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje barn ska kunna utvecklas rikt och mångsidigt. Förskolans arbete med barnen ska därför ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen (Skolverket, 2016, s. 13)

Det kan även vara så att det uppstår rent språkliga hinder mellan pedagoger och föräldrar, vilket kan resultera i att barnet får ta ett ansvar som annars är föräldrarnas, exempelvis genom att översätta. Detta menar Ladberg (1996) bidrar till att barnen inte ser sina föräldrar som auktoriteter som är kompetenta och starka, och hon poängterar att barnen inte bör utsättas för en sådan situation där de ser sig själva som överlägsna sina föräldrar (Ladberg, 1996, s. 93).

Skolverket (2013) skriver om den maktobalans som kan uppstå mellan förskola och familj när exempelvis föräldrarna inte kan uttrycka sina önskemål. Skolverket (2013) hänvisar till Enö (2013) som menar att denna maktobalans kan skapa en känsla hos personalen att de är behövda och att de vill förstå, vilket gör att föräldrarna ses ur ett bristperspektiv och gör det svårare för dem att få inflytande i verksamheten. Detta skriver även Lunneblad om (2015) och hänvisar till en studie av Thomas Gitz-Johansen (2006) som visade att förskollärarna försöker kompensera barnen för de kunskaper och erfarenheter som föräldrarna saknar, vilket legitimerar förskolans fostrande roll inte bara för barnen utan även för invandrarfamiljer och andra människor som tillskrivs som annorlunda.

I en rapport nyligen utkommen av Skolinspektionen (2017) beskrivs att samarbetet mellan de nyanlända föräldrarna och pedagogerna kan förbättras. Rapporten visade att informationen mellan pedagoger och nyanlända föräldrar inte fungerar pga. bristande kommunikation och personalen uppgav att de ville samarbeta mer med föräldrarna, men att de saknade kunskap för att genomföra detta (Skolinspektionen, 2017, s. 21). Det som framkom i rapporten visade på att de nyanlända föräldrarna och pedagogerna hade olika förväntningar på vad förskolan innebär och ska bidra med, vilket ledde till att personalen hade svårt att nå ut till föräldrarna och att pedagogerna i vissa fall kände sig motarbetade (ibid). De förskolor som lyckats bättre än andra gällande samarbetet med föräldrarna har använt olika strategier, exempelvis uppföljningssamtal efter inskolningen eller utvecklingssamtal där syftet varit att förstå barnet och där föräldern blir delaktig i kommunikationen (ibid). Pedagogerna på de aktuella förskolorna har bjudit in till fest och på så vis skapat möjligheter för utbyte av information och involverat föräldrarna i verksamheten, genom att exempelvis låta föräldrarna läsa in sagor

på andra språk, översätta sånger eller komma till förskolan och berätta om de länder de kommer ifrån (ibid). Skolinspektionen framhåller att en framgångsfaktor för ett nära och förtroendefullt samarbete mellan de nyanlända föräldrarna och pedagoger är att de har ett reflekterande förhållningssätt till barnens språk och kultur. De pekar även på vikten av att pedagogerna har en gemensam syn samt ett medvetet förhållningssätt till deras uppdrag, vilket innebär att personalen måste granska sina egna föreställningar samt att förskolan anställer flerspråkig personal (Skolinspektionen, 2017 s. 22).

Utifrån detta är syftet i denna studie att skapa kunskap om mötet mellan de nyanlända föräldrarna och pedagogerna i förskolan, och de möjligheter eller hinder för interaktion som kan uppstå.

2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att skapa kunskap om nyanlända föräldrars möte med förskolan, och då mer specifikt mötet med förskollärarna. Studien fokuserar på möjligheter och hinder för interaktion mellan de nyanlända föräldrarna och pedagogerna vid lämnings- och hämtningssituationer. Studien ämnar besvara följande frågeställningar:

1. Vilka hinder och möjligheter kan urskiljas i förskollärarnas tal om interaktionen med de nyanlända föräldrarna?
2. Vilka hinder och möjligheter förekommer vid observerade lämnings- och hämtningssituationer?

Utifrån detta försöks slutsatser dras om hur pedagogernas interaktion med de nyanlända föräldrarna kan stärkas, och därmed även samverkan mellan hem och förskola.

3 Teoretisk utgångspunkt

I denna del presenteras forskning relevant för studiens utgångspunkt kopplat till ett normkritiskt och ett interkulturellt perspektiv.

I denna studie står förskolan i fokus, och studien utgår från ett normkritiskt och interkulturellt perspektiv (Blackledge 1999, Fairclough 2001, Stier 2009, Elmeroth 2012), där normer och värderingar ifrågasätts som kan påverka människors möjligheter att leva sitt liv som de själva önskar. Ur ett interkulturellt perspektiv är fokus mellanmännsliga processer, där man tar fasta på ”det likartade hos människor och det unika i varje situation, hos varje individ och kultur” (Stier, 2009, s. 30). Det synsättet utgår från att kultur är något som finns både ”därute”, och inte är kopplad till individen, och som manifesteras i människors sätt att tänka och handla, och som präglar det mellanmännsliga samspelet (ibid).

I det normkritiska och interkulturella perspektivet ryms även frågor om makt, vem som tilldelas makt och vem som fråntas den, dessa frågor blir särskilt viktiga när de sker på en social institutionell arena som förskolan. Fairclough (2001) menar att det är av betydelse att ifrågasätta denna legitimering av existerande maktrelationer:

Institutional practices which people draw upon without thinking often embody assumptions which directly or indirectly legitimize existing power relations. Practices which appear to be universal and commonsensical can often be shown to originate in the dominant class or the dominant bloc, and have to become naturalized. Where types of practice, and in many cases

types of discourse, function in this way to sustain unequal power relations, I shall say they are functioning ideologically (Fairclough, 2001, s. 27).

Mötet mellan de nyanlända föräldrarna och förskolan genomsyras av normer om föräldraskap där makt är inbäddat. Genom att belysa samverkan mellan förskola och hem när det gäller just nyanlända föräldrar och pedagoger kommer frågor att beröras som vems röst blir lyssnad på och vem ges möjlighet att agera och påverka sina barns situation i förskolan.

3.1 Interkulturellt förhållningssätt

Förskolan är en plats där flera kulturer möts dagligen, Stier (2009) menar att ett interkulturellt förhållningssätt utmärks av gränsöverskridande samspel med ömsesidig förståelse och med fokus på hur kulturer samverkar och framförallt berikar varandra. Benckert m.fl. (2008) beskriver skillnaden mellan begreppet mångkulturell och interkulturell såhär:

Begrepp som mångkulturell och interkulturell har olika innebörd. Begreppet mångkulturell betecknar ett tillstånd, till exempel att förskolan är mångkulturell när barnen kommer från många olika kulturer. Begreppet interkulturell står för en process, det vill säga en samverkan mellan olika kulturer för att skapa möjligheter till förståelse och ömsesidig respekt (Benckert m.fl., 2008, s. 68).

Lunneblad (2006) resonerar liknande i sin definition av interkulturellt förhållningssätt och hänvisar till Bergstedt & Lorentz (2004) som menar att ett interkulturellt lärande sker genom social interaktion och möten mellan individer med olika etnisk och/eller kulturell bakgrund, och innefattar en process där interaktion, respekt tolerans och jämlikhet är värden som diskuteras. Lunneblad (2006) resonerar vidare att ett interkulturellt förhållningssätt kan bidra till att synliggöra fördomar, stereotyper, diskriminering samt social orättvisa (ibid).

Att arbeta enligt ett interkulturellt arbetssätt innebär alltså att skapa möten i en miljö där olika former av dialog och åsikter och meningar accepteras (Benckert m. fl., 2008, s. 67). De skriver vidare att det är centralt att pedagogerna reflekterar kring vilka värderingar de själva är bärare av, samt att de visar intresse för barnens och föräldrarnas kulturella erfarenheter (ibid). För att skapa detta förhållningssätt i förskolan krävs insikt i och utbildning om vad detta innebär, det vore även önskvärt att personal med olika kulturella bakgrunder anställs på förskolan som speglar det samhälle vi faktiskt har idag. Ytterligare ett steg vore enligt Lunneblad (2006) att förskollärautbildning/lärautbildningen genomsyras av dessa frågor kring stereotyper, fördomar och rasism, diskriminering och sociala ojämlikheter och hur de präglar kommunikation och relation mellan människor och institutioner. Han menar att den mångkulturella förskolan i Sverige kopplats samman med förskolor där en stor del av barnen ses som invandrare, vilket får följden att all mångkulturell undervisning kopplas till invandrantäta områden, d.v.s. till segregerade områden, vilket får till följd att mångkulturell undervisning är undervisning för ”de Andra” (Lunneblad, 2006, s. 22).

Det finns alltså en risk att det i förskolan skapas en bild av mångkulturalitet som fokuserar på brister eller problem hos de nyanlända föräldrarna, där bilden av ett ”Vi och De andra” uppstår (Torpsten, 2011, s. 87). Lunneblad (2006) hänvisar till Tesfahuney (1999) som menar att diskussionen kring mångkulturalitet fokuserar på problem eller utmaningar som rör barn och föräldrar som är födda i ett utomeuropeiskt land, vilket innebär att man ser dem ur ett

bristperspektiv och att man pekar ut barnen som offer (ibid). Detta kan sättas i ett maktperspektiv:

Genom att förskolor/skolor ses som avvikande från normen kan frågor som berör dessa förskolor/skolor skiljas ut från frågor om utbildningssystemet generellt. Urskiljningen av mångkulturella förskolor/skolor från övriga förskolor/skolor försvårar att paralleller dras mellan utbildningssystemet och samhällets (re) produktion av ojämlika sociala, kulturella och ekonomiska förhållanden (Lunneblad, 2006, s.22).

Lunneblad (2006) refererar till Tesfahuney (1999) som menar att det svenska utbildningssystemet kan ses som monokulturellt, och att på grund av denna monokulturalitet så ses barn/elever med utländsk bakgrund som ”de Andra” eller annorlunda. Han tar även upp en studie som gjordes av Hägerström (2004) på Komvux, som visade att det ”svenska” blev en måttstock som eleverna mätte sig emot som det ”rätta”, vilket innebar att de nedvärderade ”de Andra” eller det annorlunda. I studien diskuterades även att minoritetsgrupper tillskrivs egenskaper som de har svårt att göra motstånd mot, och tillslut förstår de även sig själva på detta sätt (Lunneblad, 2006).

Risken finns också att förskolan och pedagogernas ide om att ”ta in mångfalden” blir att innefatta ramsor, sånger och recept vilket Lunneblad (2006) tar upp och hänvisar till Runfors (2003) som menar att det finns en risk att det mångkulturella i skolans värld blir sett som exotiskt, och sådant som avviker från det ”svenska” och vanliga, och därigenom blir ett förfrämligande av ”de Andra” (ibid).

Med stöd av ovanstående framstår vikten av att pedagogerna i förskolan har ett interkulturellt förhållningssätt i sitt arbete och i mötet med de nyanlända föräldrarna. Samarbetet med de nyanlända föräldrarna bör genomsyras av interaktion, respekt och tolerans, och med hjälp av ett interkulturellt förhållningssätt kan pedagogerna få syn på fördomar, stereotyper, diskriminering samt social orättvisa som finns i arbetslaget (Benckert m.fl., 2008, Lunneblad, 2006, Stier, 2009).

3.2 Normkritiskt perspektiv

Pedagoger i förskolan borde vara medvetna om vilka värderingar och normer de betraktar de nyanlända föräldrarna med, och hur de betraktar sig själva och sin position gentemot dem. Ur ett maktperspektiv är frågor som; Vem tilldelas makt? och Vem fråntas den? särskilt av vikt när de nyanlända föräldrarna och pedagogerna möts på förskolan som är en social och institutionell arena. Det är därför avgörande att pedagogerna har ett normkritiskt perspektiv i sitt möte med de nyanlända föräldrarna, där de reflekterar över sina egna värderingar och normer som de tar med sig in i mötet med föräldrarna. Pedagogerna på förskolan står i en maktposition gentemot de nyanlända föräldrarna, och de måste vara medvetna om detta.

Både Blackledge (2005) och Fairclough (2001) skriver om *gatekeepers*, d.v.s. personer som har inflytandet över in-och utflöde av information, exempelvis normer och regler, och menar att ideologier kan fungera som *gatekeepers* för att skapa, upprätthålla och förstärka gränserna mellan människor i många olika kontexter. Fairclough (2001) skriver om interkulturella möten som är ojämlika, där människorna med kulturella och språkliga bakgrunder som skiljer sig från majoritetssamhället ses som de som ej har makt medan majoritetssamhället blir de som har makt (Fairclough, 2001, s. 40). Fairclough (2001) tar som exempel att människor har olika erfarenheter av exempelvis hur en anställningsintervju går till och menar att de som inte har olika erfarenheter som de dominerande, blir socialt

handikappade. Vikten av att förskolan som institution är medveten om dessa ideologier som skapar klyftor mellan människor av olika kulturella bakgrunder, samt betydelsen av att förskolan ger föräldrarna kunskap om hur förskolan fungerar och vilka normer och värderingar förskolan vilar på är en nödvändighet. Detta är avgörande för att öka förståelsen mellan de nyanlända föräldrarna och förskolan, men även för att stärka samarbetet dem emellan.

Förskolan får inte bli en arena där människor delas in i ett "Vi och Dem" tänk. Elmeroth (2012) tar upp indelningen "Vi" och "De andra", och menar att vi i Sverige intar en förgivettagen position som etniska svenskar, medan de med annat ursprung blir avvikarna. Han skriver vidare att denna underordnade position som de med annat ursprung tilldelas, skapas genom vårt sätt att tala och tänka om icke-svenskar i det postkolonialistiska tankesättet. Författaren (Elmeroth, 2012) menar att lärare behöver vara uppmärksamma på hur dessa olika kategorier samverkar och att det därigenom bildas speciella mönster för individen, ofta diskuteras kategorierna för sig och man söker problem i varje kategori. Men Elmeroth (2012) menar att en pojke inte bara är en pojke, och att flerspråkiga elever inte bara är elever med annat modersmål. Människan är alltså mer komplex och består inte bara av ett kön, en etnicitet eller en klass, och när en människa tillskrivs olika roller och dessa görs tillgängliga i samhället menar Elmeroth (2012) att innebörden i rollerna blir underförstådda och människor handlar så som de förväntas handla och då upprätthålls dessa olika kategorier:

Kategorierna existerar bara för att människor handlar som om de vore verkliga. Kategorierna skapas och återskapas när individer grupperas och tillskrivs egenskaper som särskiljer och rangordnar (Elmeroth, 2012, s. 43).

De los Reyes & Mulinari (2005) skriver att det är av betydelse att se de maktstrukturer som skapar denna utsatthet som leder till att grupper, familjer och individer stigmatiseras. Därför är det centralt att ha ett institutionellt perspektiv för genom att titta på den institutionella ordningen kan man problematisera hur kön, klass och etnicitet görs till maktbärande kategorier. Detta blir avgörande för förskolan som en institution där ojämlika maktförhållanden kan uppstå mellan pedagoger och de nyanlända föräldrarna, det är väsentligt att pedagogerna riktar blicken inåt mot förskolan som institution.

4. Forskningsgenomgång

I denna del presenteras forskning kopplat till min studie där avsnittet inleds med forskning kring förskolan som institution och fortsätter med att belysa vikten av samverkan mellan hem och förskola, och därefter med möjligheter och hinder för samverkan mellan forskning av de två slagen.

4.1 Förskolan som institution

Förskolan är den institution i Sverige som i princip alla föräldrar och barn möter och ska förhålla sig till på olika vis. Förskolan står även i en maktposition gentemot barn och föräldrar och påverkar även dessa. Lunneblad (2006) skriver:

Förskolan kan som institution alltså betraktas som att den reglerar och definierar relationer mellan barn, föräldrar och olika personalkategorier. I kontakten med institutioner som förskolan tvingas barn, föräldrar och personal hantera och bli en del av en "fördefinierad" verklighet. Institutioner griper på så sätt in i deltagarnas liv och förändrar och skapar sociala identiteter och positioner (Lunneblad, 2006, s. 50).

Det är av betydelse att pedagogerna har ett normkritiskt och interkulturellt förhållningssätt, för att få syn på dessa maktstrukturer som existerar och skapar dessa identiteter och positioner. Fairclough (2001) skriver att studier visar att exempelvis skolan tränar barnen att passa in och acceptera det rådande systemet med olika "klasser":

Institutional practices which people draw upon without thinking often embody assumptions which directly or indirectly legitimize existing power relations. Practices which appear to be universal and commonsensical can often be shown to originate in the dominant class or the dominant bloc, and have to become naturalized (Fairclough, 2001, s. 27).

Förskolan är en institution som ska genomsyras av ett reflekterande förhållningssätt, där blicken alltid måste vara riktad mot verksamheten. Det är därför väsentligt att pedagogerna ständigt reflekterar kring dessa frågor så att deras handlingar inte blir rutinmässiga. Lutz (2009) hänvisar till Giddens (1997) och skriver att aktörers handlingar ofta blir rutinmässiga så att de blir en del av det omedvetna och han skriver vidare att på liknande sätt byggs relationer mellan institutioner och människor där handlingsmönster i sociala sammanhang blir rutiner och tas snart för självklara.

De los Reyes & Kamali (2005) skriver om institutionella praktiker som har diskriminerande effekter trots att de inte är ämnade att diskriminera, genom att till exempel tillämpa normer som utestänger eller ignorerar individers olika förutsättningar, vilket i sin tur påverkar "de andras" socioekonomiska positioner i samhället på ett negativt sätt.

Förskolan och dess pedagoger måste vara medvetna om att det kan uppstå en maktobalans mellan pedagogerna och de nyanlända föräldrarna. Lindberg (2013) skriver om institutionella samtal i en interkulturell kontext och hänvisar till Sheas forskning (1994) som menar att interkulturella möten i en majoritetskultur många gånger genomsyras av en diskriminerande attityd gentemot invandrare och medlemmar av kulturella minoriteter, och för att de avviker från majoritetskulturen betraktas de inte som legitima talare. Lindberg (2013) hänvisar även till Carlsons (2002) avhandling där lågutbildade turkiska kvinnor berättade om sina möten med det svenska utbildningssystemet och vittnade om att de betraktades som att de inte besatt några kunskaper för att de inte kunde uttrycka sig fullt ut på svenska, och att majoritetstalare undvek att prata med dem trots att det inte fanns språkliga hinder. Därigenom begränsades deras möjligheter till social interaktion. Det är därför en nödvändighet att pedagogerna vid exempelvis pedagogiska diskussioner reflekterar kring dessa frågor, eftersom de annars riskerar att inte bara diskriminera de nyanlända föräldrarna och skapa en maktobalans, utan även skapa hinder för interaktionen dem emellan (Lindberg, 2013, s 511).

Sammanfattningsvis utifrån ovanstående är det av största vikt att pedagoger i förskolan blir medvetna om vad det innebär att ha ett normkritiskt och interkulturellt perspektiv, just för att det inte ska uppstå ojämlika maktförhållanden mellan de nyanlända föräldrarna och pedagogerna. Det är även av betydelse att det ständigt förs en diskussion kring dessa frågor i arbetslaget. För att skapa detta i förskolan krävs ett öppet klimat bland personal och rektor, utbildning i ämnet samt återkommande diskussioner kring dessa frågor. Med hjälp av ett interkulturellt förhållningssätt kan pedagogerna få syn på fördomar, stereotyper, diskriminering samt social orättvisa som finns i arbetslaget. Med ett normkritiskt perspektiv i sitt möte med de nyanlända föräldrarna kan pedagogerna få verktyg att reflektera över sina egna värderingar och normer som de tar med sig in i mötet med föräldrarna. Detta skulle i sin

tur skapa möjligheter till interaktion mellan de nyanlända föräldrarna och pedagogerna och bidra till en god samverkan mellan hem och förskola.

4.2 Vikten av samverkan mellan hem och förskola

Liksom Bunars (2015) studie i högstadiet är även föräldrar i förskolan beroende av ett samarbete mellan pedagoger och nyanlända föräldrar. Bunar (2015) menar att föräldrarna försöker bli en del av det nya samhället, och att skolan kan tillhandahålla exempelvis tolkhjälp, information och nätverk, och att detta ger förutsättningar till starka relationer mellan skolan och föräldrarna, och även en ömsesidig respekt. Bunar (2015) hänvisar till en studie gjord av Szente, Hoot och Taylor (2006) där författarna hävdar att samverkan mellan föräldrar och lärare är en av de avgörande faktorerna för de nyanlända elevernas integration i skolan. Detta är även något som Cummins (2000) trycker på där han skriver att en rad studier har visat att samarbete med familjerna är en framgångsfaktor för de flerspråkiga eleverna, och ett involverande av föräldrarna är att anställa personal som pratar föräldrarnas språk. Det är därför av största vikt att förskolan tar till sig av den forskning som finns kring vikten av ett nära samarbete mellan nyanlända föräldrar och pedagoger. Det krävs dock en ansträngning från pedagogernas sida och ställer höga krav på dem som professionella. Skolverket (2013) påpekar också vikten av samverkan mellan hem och förskola när det gäller nyanlända familjer och menar att för att denna samverkan ska fungera krävs ett aktivt lyssnande och lyhördhet från pedagogerna, samt ett reflekterande förhållningssätt hos personalen där fokus ligger på familjens och föräldrars villkor, men även att man reflekterar kring personalens egna uppfattningar och förhållningssätt. Skolverket uppmanar förskollärare att:

- ”visa respekt för föräldrarna och känna ansvar för att det utvecklas en tillitsfull relation mellan förskolans personal och barnens familjer,
- föra fortlöpande samtal med barnens vårdnadshavare om barnens trivsel, utveckling och lärande både i och utanför förskolan samt genomföra utvecklingssamtal minst en gång varje år, och
- beakta föräldrarnas synpunkter när det gäller planering och genomförande av verksamheten” (Lpfö 98, s. 13).

Vikten av att personalen på förskolor med nyanlända familjer får utbildning i flerspråkighet och kulturfrågor framhålls av Ladberg (1996) som även menar att pedagogerna bör vara öppna och nyfikna. Emellertid hävdar Bunar (2015) att forskning visat att relationer mellan pedagoger och föräldrar, byggda på asymmetriska maktrelationer, leder till bristande tillit mellan hem och skola. Bunar (2015) hänvisar till Rutter (2006) som menar att denna bristande tillit kan påverka föräldrarnas relation med barnen ”Do parents possess an agency in relation to school?” (Bunar, 2015, s. 217). I Bunars (2015) studie visade det sig att de nyanlända föräldrarna var mycket besvikna över bemötandet från skolan, där de menade att det saknades kommunikation mellan hem och skola, och att det saknades samarbete med föräldrarna vid kartläggningen av de nyanlända barnens skolbakgrund och tidigare kunskaper, vilket är avgörande för en lyckad utbildning. Kopplat till förskolan kan man utifrån ovanstående se vikten av ett gott bemötande från pedagogerna vilket leder till ökat samarbete med de nyanlända föräldrarna.

4.3 Möjligheter och hinder till samverkan

Vid lämning och hämtning av förskolebarn är exempelvis tamburen en central plats i förskolan där föräldrar och pedagoger möts och utbyter information, en plats där interaktion

uppstår. Skolverket (2013) menar att tamburen är den plats där många olika språk möts, där sker det dagligen en transformation från modersmål till svenska och vice versa. Informationen som utbyts här är en betydelsebärande länk mellan familjen och förskolan, dock kan avsaknaden av ett gemensamt språk bli ett hinder för samverkan, och då finns risken att informationen mellan föräldrar och pedagoger stannar vid praktiska saker som är konkreta och lättförklarade. Lunneblad (2015) skriver att det oftast är kulturella skillnader som påtalas vid mötet med föräldrarna, vanligtvis frågor om mat kläder och barnuppfostran. Detta med språkliga hinder menade dock föräldrarna i Bunars (2015) studie att det finns möjligheter att gå runt, om skolan anstränger sig för att förstå, visar tålmod och möter dem där de står. Föräldrarna i Bunars (2015) studie underströk även att de ville att pedagogerna erkände dem som kompetenta subjekt i barnens liv och visade respekt för de kulturella olikheterna. Svenska som normspråk på förskolan kan även resultera i att andra språk osynliggörs eller marginaliseras, vilket var något som Kultti (2012) fann i studier gällande flerspråkiga barn i förskolan.

Det är avgörande att pedagogerna i förskolan visar ett intresse för de nyanlända föräldrarna som genomsyras av respekt, tolerans och nyfikenhet, så att föräldrarna känner att pedagogerna ser dem som kompetenta föräldrar. I Bunars (2015) studie, på högstadiet, visade det sig att de flesta av föräldrarna i undersökningen var kritiska till att det saknades intresse från lärarnas sida angående föräldrarnas åsikter om skola och utbildning, och att föräldrarna kände sig osynliga eller ignorerade vid lämning och hämtning. De upplevde även att de blev omyndigförklarade av lärarna och inte tagna på allvar, Bunar hänvisar till Rutters (2006) studie där han skriver:

Trots det faktum att båda sidor erkänner att hem-skolalänkar är ett problem, anklagar både hemmet och skolan varandra för detta och agerar därmed som antagonister, snarare än partners (Bunar, 2015, s. 243).

Bunar (2015) betonar att skolpersonal har makt att både ge och frånta föräldrarna aktörskap när det passar deras intressen, och att det inte går att bygga ett samarbete på de grunderna. Istället anser han att pedagogerna bör förklara för familjerna vad de kan vänta sig av det svenska skolsystemet, samt sätta sig in i deras situation som nyanlända. Detta visar på vikten att pedagogerna i mötet mellan förskolan och de nyanlända föräldrarna använder sig av tolk vid mottagandet eller i informationssituationer.

Att föräldrar tenderar att betraktas ur ett bristperspektiv visades även av Duek (2017) som hänvisar till Blackledge (1999b) vars studier visat att föräldrar ses som oförmögna att stötta sina barn, och att det är dessa låga förväntningar från skolan som gör att elever misslyckas, istället borde man se att föräldrar utgör en resurs för barnens läs- och skrivutveckling om skolan ser dem som en resurs:

Until recently there has often been an assumption among educators and policymakers that the homes of poor, minority culture families are less effective language and literacy learning environments than the homes of middleclass, majority families. Minority groups are massively overrepresented among the 'functionally illiterate' in Western developed countries (Duek, 2017, s. 39).

Duek (2017) skriver vidare att Blackledge menar att det handlar om skolans förväntningar på hemmens potential och att skolan förbisåg hemmet som en resurs istället för att se vad de kunde bidra med.

Något som kan vara ett hinder för interaktion mellan nyanlända föräldrar och pedagoger i förskolan handlar om att pedagoger utgår från att föräldrarna inte vill vara delaktiga i förskolans verksamhet. Duek (2017) fann i sina studier där hon följde några barn från förskola

till skola och även i hemmet, att det fanns lågt ställda förväntningar på hemmet som resurs i barnens litteracitetsutveckling, samt att vissa lärare förväntade sig att föräldrarna inte kunde ta in så mycket information, inte hade så mycket att säga och allmänt hade ett lågt engagemang vilket leder till en negativ spiral i kommunikationen. Hon menar att brister i kommunikationen leder i sin tur till att både föräldrar och lärare går miste om information om elever och om information från skolan. Duek fann även att några av utvecklingssamtalen inte blev av, ofta i brist på tolkar, och menar att detta kan leda till utanförskap och att barnen och föräldrarna fråntas tillfällena att förstå och integreras i det svenska samhället. Dock menar Duek (2017) att den största risken är att det utgör hinder för barnen att delta i skolan och att de får ta alldeles för stort eget ansvar för sina studier. Behovet av tolkar på förskolan är stort, och det är enligt min mening av betydelse att pedagogerna ges tillgång till dem för att skapa möjligheter för interaktion mellan dem och de nyanlända föräldrarna.

För att gynna interaktionen mellan de nyanlända föräldrarna och pedagoger bör föräldrarna vara insatta i det svenska skolsystemet. Tadesse (2014) genomförde en studie där hon utförde intervjuer med fyra afrikanska mödrar i ett flyktingläger samt intervjuer med tre lärare, och hennes utgångspunkt var att barnens studieframgång till stor del berodde på om det fanns en gemensam förståelse mellan föräldrar och skola angående deras meningsskapande när det gäller kulturella värderingar, tro, seder och sociala förmågor. Resultatet visade att en omtänksam, respektfull och kulturellt inkluderande kommunikation gynnar relationen mellan förälder – lärare, men även att lärarnas okunskap om flyktingarnas kulturella värderingar och syn på skolan samt föräldrarnas brist på kunskap om skolsystemet och hur det fungerar kan hindra deras relation. Just detta att vara kulturellt inkluderande för att gynna relationen mellan pedagoger och nyanlända föräldrar skriver även Caroly & Gonzales (2011), (Broberg m.fl., 2012) är avgörande. Lösningen ligger i att exempelvis anställa flerspråkig personal och översätta dokument, och Tadesse (2014) skriver:

Therefore, in order to foster effective refugee parent – teacher relationships, support services must employ a multidimensional approach that includes teacher-initiated interventions, engagement of school professionals in allocating time and resources, and linking school with local support groups Tadesse, 2014, s. 304).

För förskolan innebär detta att tillgång till tolk är av största vikt, samt att det bör finnas tillgång till hjälp att översätta dokument. Vikten av att anställa flerspråkig personal måste understrykas. Men det krävs även en medvetenhet från pedagogernas sida att det är en helt ny situation för de nyanlända föräldrarna med en förskolekultur som de förmodligen tidigare aldrig mött.

Förskolan bör ta hänsyn till att de nyanlända föräldrarna är nya inför det svenska skolsystemet, och att de ges möjlighet att sätta sig in det. Bang (2009) skriver att det finns vissa punkter som skolan bör ta hänsyn till när det gäller nyanlända familjers involvering i skolan. Bang (2009) menar att skolan bör vara medveten om att föräldrarna inte förstår det nya skolsystemet och istället skapar tillfällen där skolan presenterar skolsystemet för kommunikation, och att skolan understryker vikten av att båda föräldrarna är involverade i barnens skolgång. Lee (2005) skriver liknande angående nyanlända föräldrars involvering i skolan och hon fann i sin studie att det låga deltagandet från föräldrarnas sida ofta berodde på deras bristande kommunikativa kompetens i det nya språket. Lee (2005) fann att föräldrarna ville vara delaktiga i skolan, men att de helt enkelt inte förstod vad som sas på möten. Vidare visade det sig i Lees (2005) resultat att föräldrarnas låga deltagande delvis berodde på tiden för möten, då många av dem hade egna småföretag så passade ofta inte tiderna för dem, tiderna passade mest för dem som enbart arbetar normal kontorstid, vilket även Caroly &

Gonzales (2011) fann. Det framkom även i Lees (2005) undersökning att den skrivna informationen som skolorna skickade ut vållade stora problem för dessa föräldrar, då mycket i breven inte alls var översatt till föräldrarnas språk vilket gjorde att information missades. Lee (2005) skriver vidare att just dessa föräldrar var uppfostrade att inte utmana eller ifrågasätta skolans auktoriteter, och att de litade på skolans personal, medan denna ”tystnad” i västvärlden visar på att ”du inte bryr dig om barnens skolgång”.

Sammanfattningsvis utifrån ovanstående kan säga att ett gott bemötande från pedagogerna leder till ökat samarbete med de nyanlända föräldrarna. Det är även av intresse att det ständigt förs en diskussion kring frågor som rör normer och värderingar i arbetslaget. För att skapa detta i förskolan krävs ett öppet klimat bland personal och rektor, utbildning i ämnet samt återkommande diskussioner kring dessa frågor. Med hjälp av ett interkulturellt förhållningssätt kan pedagogerna få syn på fördomar, stereotyper, diskriminering samt social orättvisa som finns i arbetslaget. Med hjälp av ett normkritiskt perspektiv i sitt möte med de nyanlända föräldrarna kan pedagogerna få verktyg att reflektera över sina egna värderingar och normer som de tar med sig in i mötet med föräldrarna. För förskolan innebär detta att tillgång till tolk är av största vikt, samt att det bör finnas tillgång till hjälp att översätta dokument. Vikten av att anställa flerspråkig personal måste understrykas. Men det krävs även en medvetenhet från pedagogernas sida att det är en helt ny situation för de nyanlända föräldrarna med en förskolekultur som de förmodligen tidigare aldrig mött. Detta visar på vikten att pedagogerna i mötet mellan förskolan och de nyanlända föräldrarna använder sig av tolk vid mottagandet eller i informationssituationer för att de nyanlända föräldrarna ska ges tillgång till all information om deras barns utveckling på förskolan.

4 Undersökningsmetod och material

Nedan presenteras metodvalet närmare bestämt urvalet, genomförande, bearbetning samt analys av materialet. Avsnittet avslutas med etiska aspekter.

5.1 Metodval

Eftersom jag valt att undersöka mötet mellan förskollärare och nyanlända föräldrar, och då specifikt möjligheter och hinder till interaktion, valdes en etnografiskt inspirerad metod, Cohen & Morrison (2007) skriver att etnometodologiska metoder inriktar sig på hur människor förstår sin vardagliga värld, och hur deltagarna åstadkommer och skapar interaktion i ett socialt möte, och ämnar till att förstå dem inifrån. Etnografisk forskning kräver enligt Björklund (2008) ett öppet förhållningssätt och som sträcker sig över en längre period, vilket gör det möjligt att nära studera en grupp eller kultur. Jag ansträngde mig att ha ett öppet förhållningssätt, dock så sträckte sig inte studien över en längre tidsperiod eftersom den var begränsad till endast två veckors observationer. Den etnografiskt inspirerade metoden innebär att jag som forskare och förskollärare måste försöka ”make the familiar strange” (Heath & Street, 2008, s. 32). Det innebär att forskaren måste genom observation ta reda på vad som är känt, för vem och under vilka omständigheter, sedan kan forskaren ge sig in på det som är okänt (ibid). Studien inkluderar material som icke deltagande observationer, fältanteckningar och semistrukturerade intervjuer. Observation är enligt Patel och Davidson (2003) en av de vetenskapliga teknikerna för att samla information framförallt är användbar vid insamlandet av information om områden som berör beteenden och skeenden i mänskliga

situationer i samma stund som de inträffar vilket sammanfaller väl med studien. Semistrukturerade intervjuer användes i studien där intervjufrågorna i förväg var bestämda, men öppna för ändringar under intervjuernas gång. Cohen & Morrison (2007) skriver att det finns många olika sorters intervjuer, men hänvisar till Kvailes idéer, där en intervju kan följa vad som kallas för Interview guide approach, och där frågor och ämnen är fastställda i förväg och intervjuaren bestämmer hur ordningen ska se ut men själva intervjun har formen av ett samtal. Detta stämmer väl in på intervjuernas genomförande i denna studie.

5.2 Genomförande, bearbetning och analys

Observationerna genomfördes parallellt med intervjuerna, vilket innebar att observationerna skedde på morgon samt eftermiddag, och intervjuerna skedde mellan dessa tider. Observationerna som var icke deltagande, skedde i tamburen där föräldrarna lämnade och hämtade sina barn på morgonen samt eftermiddagen. Som komplement till observationerna användes fältanteckningar. Ibland kom föräldrarna in i olika rum på förskolan och hämtade eller lämnade barnen och då skedde observationerna där. Observationerna utgjorde sammanlagt tjugo timmar, cirka 10 timmar på vardera förskola under tre dagar på vardera förskola. Om händelserna inte hanns skrivas ned under observationerna, så reflekterade jag över dessa i direkt anslutning efteråt för att få med så många detaljer som möjligt i observationen. Intervjuerna består av enskilda, semistrukturerade intervjuer med fem pedagoger. Detta valdes för att ge intervjupersonen utrymme att svara på frågorna med egna ord. Detta anser även Patel & Davidsson (2003) är en god metod för att intervjun mer ska likna ett samtal (Patel & Davidson, 2003, s.78). Intervjuerna genomfördes på två olika förskolor, sammanlagt på fyra avdelningar. Intervjuerna skedde i ett rum som valdes av pedagogerna själva, och tog cirka 40 minuter var. Två pedagoger på den ena förskolan intervjuades, samt tre pedagoger på den andra förskolan. Mina intervjufrågor förbereddes i god tid innan intervjuerna (se bilaga) och de fungerade som ett stöd för intervjun. Vid intervjutillfällena användes bandspelare för att kunna spara alla konversationer och kunna lyssna om och om igen, sedan transkriberades intervjuerna. Intervjuerna var semistrukturerade, vilket innebar att en färdig mall med frågor fanns, men även en öppenhet för att ställa följdfrågor utifrån pedagogernas svar, vilket även följdes. Jag var medveten om att de svar jag fick av dessa bara antyder hur de sade att de förhöll sig till de nyanlända föräldrarna, inte hur det faktiskt ligger till, därför användes även observationer för att få ett mer nyanserat resultat, vilket även Cohen & Morrison belyser som en av styrkorna med observation, att man som forskare får en inblick i verkligheten (Cohen & Morrison, 2007 s. 396). När intervjuerna var genomförda analyserades de utifrån frågeställningarna, alltså vilka möjligheter och hinder för interaktion med de nyanlända föräldrarna kunde urskiljas ur pedagogernas svar. Likadan procedur gjordes med observationerna.

5.3 Urval av skola och informanter

Tillvägagångssättet för att få tillgång till en förskola med nyanlända familjer bestod av att jag till en början skickade en förfrågan med information om studien till förskolechefen i en vald kommun. Därefter blev jag kontaktad av förskolans språkutvecklare i kommunen som skulle hjälpa mig att hitta en förskola som studien kunde genomföras på. Jag skickade även mejl till diverse förskolor i kommunen som ligger i områden där många nyanlända familjer bor. Efter någon vecka kontaktade en rektor mig och erbjöd mig att få tillgång till två förskolor. Förskolorna har fått fingerade namn, Björken och Tallen. Den ena förskolan, Björken, hade

flera barn med olika modersmål, somaliska, arabiska, persiska, swahili och albanska, sammanlagt hade 27 % av barnen annat modersmål än svenska. Föräldrarna hade samtliga bott i Sverige i några år, och cirka tio föräldrar observerades. På den andra förskolans avdelning som jag fick tillgång till efter samtal med rektor och pedagoger hade 23 % av barnen annat modersmål än svenska, främst somaliska. Den andra förskolan låg även den i samma stad.

Jag åkte sedan ut till respektive förskola för ett första möte med pedagogerna som skulle intervjuas där jag presenterade mig för dem och även vad min studie handlade om i stort.

Samtliga förskollärare hade arbetat inom förskolan i över 30 år, utom en pedagog som var relativt nyutbildad.

5.4 Etiska överväganden

Efter kontakt med den aktuella förskolan lämnades informationsbrev till pedagoger samt föräldrar ut, och medgivandepapper till pedagoger och föräldrar (Se bilaga). Pedagogerna delade sedan ut dessa papper till föräldrarna, som då fick översättas till föräldrarnas respektive språk. Efter samråd med pedagogerna beslutade jag mig för att börja mina observationer på förskolan Björken, för att senare göra observationer på förskolan Tallen.

Jag fick hjälp med översättning till arabiska av en bekant och till de övriga språken användes Google translate. På grund av den bristande kvaliteten på Google Translate talade jag med föräldrarna och bad även om deras tillåtelse att få observera dem vid hämtning och lämning, och jag uppfattade att de förstod vad jag menade (se bilaga). Mina observationer som skedde i tamburen vid hämtning och lämning kan upplevas som etiskt problematiska, då barnen är i närheten och riskeras att observeras av mig, men eftersom mina observationer enbart inriktade sig på möjligheter och hinder till interaktion mellan pedagoger och nyanlända föräldrar krävdes inget medgivande från föräldrar angående barnen, då de ej var i fokus för min studie och heller inte finns med i uppsatsen. Föräldrarna observerades inte heller som ”enskilda personer”, utan mitt fokus låg på att studera interaktionen mellan dessa föräldrar samt pedagoger. Alla namn på pedagoger samt föräldrar är fingerade, vilket även är ett krav enligt Vetenskapsrådet.

Konfidentialitetskravet, är ett annat krav, där forskaren måste värna om tystnadsplikt och etiskt känsliga uppgifter som kan komma fram i undersökningen. Det ska ej gå att känna igen personer från min undersökning.

5.3 Reliabilitet och validitet

Jag valde att använda mig av både intervjuer och observation för att samla in så mycket information som möjligt under en begränsad tid och möjliggöra triangulering vilket Cohen & Morrison (2007) beskriver innebär att forskaren använder två eller mer metoder för att studera det mänskliga beteendet, och att detta kan ses som en dubbelkoll av egna data. Efter varje observation reflekterade jag kring vad jag sett, och det skedde i nära anslutning till observationerna, oftast direkt efter hemkomst, eller på bussen på väg hem. Detta gjordes för att händelserna skulle vara så färska som möjligt i minnet. Genom detta anser jag att god reliabilitet samt god validitet har uppnåtts.

5.4 Presentation av förskolor

Den ena förskolan, Björken, består av två avdelningar med barn från 1-5 år. Förskolan ligger belägen i ett mångkulturellt område. Ena avdelningen Lingonet, är en traditionellt utformad avdelning med olika lekrum och en stor ”lekhall”. I tamburen där hämtning och lämning sker har pedagogerna satt upp stora planscher med bilder på de olika länderna som finns representerade på avdelningen, samt fakta om länderna och olika maträtter och recept från dessa länder.

På den andra avdelningen, Blåbäret, finns även där barn från 1 – 5 år, och på dörren i tamburen står välkommen på olika språk. Inne på avdelningen finns en lapp där det står räkneord på olika språk.

Den andra förskolan, Tallen, ligger närmare stadens centrum, men även den i ett mångkulturellt område. Tallen består av tre avdelningar, varav jag fick tillgång till en avdelning vilken var småbarnsavdelningen, Kotten. På avdelningen finns ett stort lekrum, och två mindre rum där barnen vilar samt målar. På dörren in till avdelningen står det välkommen på olika språk. De nyanlända föräldrarna och barnen har främst somaliska som modersmål på denna avdelning.

6 Resultat

För att skapa en grund för en analys av vilka möjligheter samt hinder för interaktion som finns, kommer först intervjuerna med förskollärarna att analyseras och därefter observationerna. När det gäller intervjuerna kommer möjligheter för interaktion (Se 6.1) som har kunnat urskiljas i materialet att presenteras och därefter hinder för interaktion (Se 6.2). Därefter kommer observationerna presenteras i form av vilka möjligheter för interaktion samt hinder för interaktion som framkom vid lämning och hämtning på förskolorna.

6.1 Möjligheter för interaktion

Från intervjuerna med pedagogerna framkommer flera möjligheter för interaktion. Pedagogerna nämner många olika sätt de använder för att underlätta kommunikationen med nyanlända föräldrar som ännu inte kan så mycket svenska. Exempelvis uppgav Birgitta att de har tillgång till tolk vid utvecklingssamtal, och att informationsbrev till de nyanlända föräldrarna kunde översättas till deras språk vid behov. Flera av pedagogerna uppgav att de arbetade mycket med bilder som de visade föräldrarna via Ipads vad barnen gjort under dagen. De berättade vidare att de ofta använder kroppsspråk för att underlätta kommunikationen mellan dem och de nyanlända föräldrarna.

ja, jag försöker med min kropp visa tecken som symboliserar vänskap eller nicka eller ha ögonkontakt eller visa: öhh, kom här har vi till exempel det här materialet som din dotter har jobbat med, det här har din flicka gjort idag. Jag försöker få med dom in i lokalen och se vad vi har gjort. För det är inte alltid med min mun jag kan berätta utan jag försöker med kroppsspråk, och visa med gester vad jag vill. (Birgitta)

Flera av pedagogerna uppger även att de försöker möta föräldrarna vid lämning och hämtning, och prata med dem så att det inte bara blir ett kort *hej* och *hejdå*. Flera av dem uppger även att det är avgörande att de skapar en god kontakt med föräldrarna så att tillit och trygghet skapas och att detta underlättar mellan dem och föräldrarna, och att de tar sig tid med föräldrarna.

Jag tycker att vi har, öh, att man inte gör så stor skillnad, vi ... man gör en skillnad där man tänker hur man pratar med varann, att vi pratar liksom tydligt... inte så invecklat men att man ändå känner att men då säger vi bara *hej* och *hejdå* och att det har varit bra, utan att man tar med

barnet i samtalet, vi sätter oss ner så man har ett lugnt möte. För att jag tror man får jättemycket tillbaka om man verkligen visar det här engagemanget i mötena. (Kristina)

Pedagogerna uppgav i intervjuerna att interaktionen med de nyanlända föräldrarna överlag fungerade bra när det gällde de praktiska frågorna kring barnen såsom kläder, blöjor osv, och att de trodde att även föräldrarna var nöjda.

Vendela berättade att pedagogerna på avdelningen försöker bjuda in föräldrarna i verksamheten, exempelvis genom att fråga dem om recept från deras hemländer för att sedan hänga upp detta i tamburen, och pekar på att det är en viktig uppgift för pedagogernas som professionella att kliva fram och ta steget till att möta föräldrarna och att de inte får vara rädda att mötas i det talade språket trots språkförbistringar.

För dom föräldrarna vill ju prata lika mycket som dom svenska, och de vill bli mötta, och man ser en förändring hos barnen, också det här att de fått syskon, och de går fram och pratar [föräldrarna, min kommentar] vi måste liksom jobba med det här, vi får inte vara rädda för att vi inte kan mötas i det talade språket. (Vendela)

Samma pedagog uppgav även att hon anser att interaktionen med de nyanlända föräldrarna blivit bättre efter fortbildningsinsatser. Hon menade att pedagogerna i arbetslaget börjat tänka mer på frågor som rör nyanlända barn och föräldrar. Hon betonade att det är centralt att arbetslaget strävar åt samma håll.

Kristina pekade även på vikten av att ha pedagogiska diskussioner kring frågor som rör värdegrunden och normer och värderingar för att inte skapa kollisioner mellan pedagogerna och de nyanlända föräldrarna, för då påverkas interaktionen negativt.

Sammanfattningsvis utifrån ovanstående urskiljs möjligheter för interaktion mellan de nyanlända föräldrarna och pedagogerna när det gäller tillgång till tolk vid utvecklingssamtal, vilket pedagogerna ansåg centralt. Pedagogerna pekade på användningen av bildstöd, kroppsspråk och digitala medier som en tillgång. Möjligheter ses även när det gäller pedagogernas intresse och engagemang när det gäller att skapa en god kontakt med föräldrarna, och där pedagogernas kreativitet är en viktig faktor när det gäller att bjuda in föräldrarna i verksamheten. Att en pedagog framhöll vikten av att ha pedagogiska diskussioner i arbetslaget där normer och värderingar diskuterades kan ses som ytterligare en möjlighet för ökad interaktion med de nyanlända föräldrarna som kan motverka diskriminering från pedagogernas sida.

6.2 Hinder för interaktion

Förutom de möjligheter som framkommer blir även olika hinder för interaktion synliga i pedagogernas uttal. Pedagogerna nämner hinder och svårigheter av olika slag när det gäller interaktionen med de nyanlända föräldrarna, och fyra av dem är osäkra på om det finns en handlingsplan för mottagandet av de nyanlända familjerna. Vendela uppgav att de hade diskuterat att formulera sig i en handlingsplan men att det ”gått lite slentrian i det”, och en annan pedagog uppger i intervjun att de istället får lära sig på vägen. Samtliga pedagoger saknar utbildning i ämnet svenska som andraspråk, och två av pedagogerna uppger i intervjuerna att de skulle vara i behov av detta.

Tolk sågs som en möjlighet för interaktion, men flera pedagoger uppger att föräldrarna ofta säger att de inte vill ha tolk, men pedagogerna använder ändå en tolk vilket kan ses som ett hinder för interaktion:

Jag har upplevt att många föräldrar säger att: ”Nej det behövs inte tolk”, tycker jag det är väldigt många som säger. Men att det är väldigt bra att ha tolk ändå för sin egen skull, för att vi pedagoger ska förstå. Jag har upplevt att många blir lite besvärade av det, att ha tolk med. Jag tycker det. (Ewa)

Majoriteten av pedagogerna uppgav att de ansåg att föräldrarna har möjlighet till inflytande i förskolans verksamhet. Flera av pedagogerna var av uppfattningen att föräldrarna ansåg att de inte skulle ”lägga sig i” pedagogernas arbete med barnen. Kristina uttryckte att de nyanlända föräldrarna inte aktivt tar del av det så mycket som de borde:

vissa tycker när dom kliver över tröskeln här, så är det vi som är proffs, vi ska lära deras barn, och dom ska inte lägga sig i det. Det är någon förälder som uttryckt detta. (Kristina)

En annan av pedagogerna uppgav att de en gång delat ut en enkät till föräldrarna där de frågade dem om hur de upplevde förskolan och att föräldrarna då hade uppgett att de tyckte att allt var bra. En pedagog menade att om de skulle ”klocka” hur lång tid som pedagogerna talar med ”svenska” föräldrar och nyanlända föräldrar, så skulle de se en tydlig skillnad. Hon menar att detta kan bero på att många pedagoger är rädda för att våga ”kliva ut” och möta föräldrarna, trots språkförbistringar och olikheter mellan kulturer.

Något som flera pedagoger uppgav som ett hinder för interaktion med de nyanlända föräldrarna var frågor om utrustning av kläder, mat, uppfostringsfrågor samt att de ansåg att de nyanlända föräldrarna hade svårt att passa tider. När det gäller kläder så uppgav en pedagog att pedagogerna är av uppfattningen att de nyanlända föräldrarna ofta saknar kläder till sina barn eller att barnen inte har de kläder som krävs för uteaktiviteter. Birgitta menar att de nyanlända föräldrarna bromsar barnens utveckling:

Vi har haft en del samtal om att man som förälder håller tillbaka barnen med napp, och att man bär dom och snutte, men vi känner att när man är tre år då ska man pottränas, slänga napp, för det är en fostransdel, och den kan skilja sig mellan kulturer. (Birgitta)

När det gäller att passa tider sade Kristina att det handlade om vilken värdegrund enskilda pedagoger hade. Hon menade att det handlade om vissa pedagogers åsikter som skapar problem. Hon menade att dessa principer skapar irritation hos pedagoger samtidigt som det ofta sägs inför barnen på förskolan:

Jag vet att det finns problem, det kan ju handla om vår kultur också, det blir en tidsprincip på nåt vis. Men dom kanske tycker att jamen det är inte så farligt utan vi går när vi är klara liksom, förstår du? Då får man ju isåfall förklara att det är jätte viktigt att du kommer den tiden, men på ett bra sätt, så att man inte liksom jaha nu passade hon inte tiden nu... och att man då kan föra över såna värderingar på barnen och prata över huvudet på dom, öh det här är inte OK! (Kristina)

Utifrån ovanstående exempel menar Kristina att det uppstår vad hon kallar en ”hackspettsituation” där pedagoger hackar på föräldrarna om små petitesseer, exempelvis att de nyanlända föräldrarna inte har tillräckligt med kläder och att personalen får låna ut vantar, eller att föräldrarna inte har råd med blöjor:

Det här är ju en sanning, och det kan vara liksom såhär att jaha dom har inte råd med blöjor men de har råd med en ny bil, förstår du såna här smågrejer. Och telefoner, men dom kan inte köpa vantar till sina barn. Och det här liksom, det är inte våran sak. Då blir det en kränkning, förstår du den här interaktionen, då blir det ju kollisioner. (Kristina)

Hon menar vidare att dessa åsikter ”ploppar upp” hela tiden och att pedagogerna inte säger det ”utåt”, men att hon hör det internt. Hon menar vidare att detta måste upp till ytan och dras till sin spets för att det handlar om värdegrunden och att det är viktigt med pedagogiska diskussioner om detta. Detta kan även enligt henne i sin tur leda till att föräldrarna lämnar förskolan och inte alls mår bra eller att de inte tycker att det är roligt att lämna barnen där.

Jag tycker att det är viktigt att säga detta för annars kan det ju bli en glamouruppsats, där det fungerar bara bra. Men det måste ändå, man måste vara obekvämt ibland, man måste ändå lyfta det här för det här ÄR, och göra alla medvetna om att det här ÄR. (Kristina)

Språket framhålls av flera av pedagogerna som ett hinder för interaktionen med de nyanlända föräldrarna och en pedagog uppger att hon tror att det kan bero på att föräldrarna inte vill lära sig svenska. En annan pedagog menar att föräldrarna säger att de förstår vad pedagogerna säger, men att det senare visar sig att de ändå inte förstått. Detta med missförstånd på grund av språket tar flera pedagoger upp:

Vi förstår inte alltid ... och jag kan inte tolka (mamman som hon refererade till ovan som inte kan svenska alls, min kommentar) jag kan inte tolka hennes ansiktsuttryck, om hon är nöjd eller inte. Jag kan inte läsa av hennes koder. Och då är det viktigt att jag tar hit en tolk ... Hon frågar om hon har ätit, och det gör hon ju aldrig för hon gillar ju inte maten, och då tänker man att hon kanske tycker att vi inte ger henne god mat? Och då kan vi tänka, äter hon välling hemma på morgonen? (Birgitta)

Likaså menade flera av pedagogerna att de på grund av språkförbistringar måste anpassa språket och tala långsamt, och att de inte ska använda så svåra ord, en av pedagogerna uppgav att informationen vid det första mötet med de nyanlända föräldrarna enbart handlade om enkla saker som vilket telefonnummer det var till avdelningen och hur dagen såg ut på förskolan. Senare vid utvecklingssamtalet hade man tillgång till tolk och de sade att de då tog upp ”rubbet”.

Birgitta menade att pedagogerna ofta inte har tid att möta föräldrarna i hallen, och att detta enbart gjordes när jag genomförde observationerna därför att jag skulle få syn på dialogen mellan pedagogerna och de nyanlända föräldrarna. Pedagogen tyckte även att det var svårt att föra en dialog med föräldrarna om barnens utveckling och om hur de som pedagoger ska lära barnen att bli svenska medborgare. En annan pedagog berättade att det ofta blir hinder i interaktionen gällande förskolans princip om att barnen ska vara ”ute i alla väder”, eller om maten, ett exempel var att de inte serverar halakött vilket innebär att barnen får vegetarisk mat istället.

Pedagogerna uppgav i intervjuerna att de önskar lära sig mer om olika kulturer, olika sånger på barnens modersmål osv, men i intervjuerna gjordes inte kopplingen till föräldrarna och vad de skulle kunna bidra med i förskolans verksamhet. Flera av pedagogerna uppgav bristen på flerspråkig personal som ett stort hinder i interaktionen med de nyanlända föräldrarna, och även bristen på hjälp med att översätta informationsbrev nämndes.

Sammanfattningsvis i intervjuerna urskildes hinder för interaktionen mellan pedagogerna och de nyanlända föräldrarna på olika vis vilket i sin tur kan leda till en bristande samverkan mellan hem och förskola. Denna bristande samverkan får konsekvenser för de nyanlända föräldrarna i form av att de går miste om information och samtidigt missar de tillfällen som annars skulle kunna leda till en större förståelse för förskolan och det svenska samhället, och även om sina egna barns utveckling. Ett annat problem var att en av pedagogerna såg det som ett mål att de lärde barnen att bli svenska medborgare, vilket kan ses som att de nyanlända

föräldrarna bör ta ”seden dit de kommer”. Pedagogernas syn på att de nyanlända föräldrarna ofta sade att de inte ville lägga sig i pedagogernas arbete med barnen i förskolan tyder på att pedagogerna ser på föräldrarna som en homogen grupp, vilket de inte är, utan var och en av föräldrarna borde ses som enskilda individer med individuella behov av kommunikation och socialt utbyte.

Ur pedagogernas intervjusvar kan även urskiljas vikten av att ha flerspråkig personal anställd samt att pedagogerna får hjälp med att översätta dokument till olika språk. Bristen på detta kan leda till ett hinder i deras interaktion vilket påverkar samverkan dem emellan negativt. Vidare visar resultatet från intervjuerna på vikten av att pedagogerna har ett öppet förhållningssätt som präglas av respekt och tolerans, för att undvika kränkande behandling och ett tänkande som präglas av ”Vi och Dem” attityder vilket bidrar till att påverka interaktionen negativt och skapar ett ojämnt maktförhållande dem emellan.

6.3 Möjligheter och hinder utifrån observationer

I resultatet av observationerna kommer jag att utgå från frågeställningen: *Vilka hinder och möjligheter framträder i observationer av mötet mellan de nyanlända föräldrarna och pedagogerna?*

6.3.1 Möjligheter för interaktion

Flera möjligheter för interaktion framträdde under observationerna och dessa var ofta kopplade till att pedagogerna visade intresse och nyfikenhet gentemot de nyanlända föräldrarna, och att de eftersträvade en kommunikation och förståelse med föräldrarna. Det var även tydligt att möjligheter för interaktion uppstod när pedagogerna vågade möta och tala med föräldrarna trots språkförbistringar. Tillgång till flerspråkig personal kunde ses som en annan möjlighet för interaktion, men tyvärr observerades endast ett sådant tillfälle. Pedagogerna använde ofta bildstöd, exempelvis Ipad, för att underlätta interaktionen med föräldrarna i mötet vid lämning och hämtning. Det första exemplet på detta var när en mor som enligt pedagogen inte kan någon svenska, kom för att hämta sitt barn. Pedagogen visade ett bildspel på Ipad som visade vad barnet gjort den aktuella dagen. Hon visade en bild där barnet äter äpple och sa: ”Hon har ätit äpple” säger pedagogen. Modern nickade till pedagogen, som gick för att hämta den somaliska kvinnan som för tillfället arbetade på avdelningen och bad henne översätta till modern. Pedagogen sa: ”jag ska filma henne varje dag, så att mamman får se. Säg det till henne”.

Den somaliska kvinnan översatte lite trevande och modern sade något på somaliska, varvid kvinnan berättade att hon sagt ”Tack så mycket”. Denna situation visar på möjligheter för interaktion eftersom pedagogen med bilderna tillsammans med någon som talade moderns språk, försökte förmedla till föräldern vad som skett under dagen och föra ett samtal trots språkförbistringar.

Ett exempel på när pedagogerna visade intresse och nyfikenhet för de nyanlända föräldrarna, var när en förälder kom för att lämna sitt barn och pedagogen mötte upp i hallen och frågade modern vad hon hade gjort dagen innan. Pedagogen satte sig ner på en pall, och modern satte sig bredvid pedagogen. Modern och pedagogen pratade länge med varandra om vad som hände dagen innan. Vid ett tillfälle fick modern inte riktigt fram orden, vad det hette på svenska:

Modern: Tryck, hur säger man?
Pedagogen: öhh, ja tryck, tryck, menar du uttryck?
Modern: Jaaa

De pratade vidare om hur mycket dottern lärt sig på förskolan och att dottern nu förstod mycket mer (svenska, min kommentar). De pratade och skrattade länge och pedagogen hjälpte hela tiden modern med vad hon försökte säga. I denna situation fanns möjligheter för interaktion, eftersom pedagogen visade intresse för föräldern och försökte förstå vad föräldern ville säga och vice versa. Trots vissa svårigheter i kommunikationen förstod de varandra och pedagogen visade intresse för föräldern.

Pedagogerna försökte med kroppsspråk och ljud förmedla vad de ville säga till de nyanlända föräldrarna vid ett flertal tillfällen under observationernas gång. Ett exempel på detta var när en pedagog försökte förmedla till en förälder att barnet var på väg att bli sjukt och behövde vara hemma dagen efter. Pedagogen hostade ljudligt samtidigt som hon sa att barnet hostade och behövde vara hemma imorgon för att modern skulle förstå. Barnet sade något till mamman på sitt modersmål och modern översatte detta till pedagogen. Här sågs möjlighet för interaktion då pedagogen var mån om att föräldern skulle förstå och visade med kroppsspråk och ljud vad hon ville säga.

Ofta var möjligheterna för interaktion mellan de nyanlända föräldrarna och pedagogerna kopplade till att pedagogerna tog sig tid att tala med föräldrarna, visade intresse och nyfikenhet för dem, och att pedagogerna vågade tala med dem trots språkförbistringar. Ett exempel på detta var när en förälder kom för att hämta sitt barn och pedagogen började tala med föräldern om att han arbetade på skolan bredvid, men de förstod inte riktigt varandra. Pedagogen sa då "Jag förstår inte vad du säger", och fadern sade då en gång till "nej, inte skola, jag jobbar som städare". Tillslut förstod de varandra och pratade vidare om faderns arbete just då. Pedagogen berättade vad som hänt under dagen och önskade trevlig helg. I denna situation sågs möjligheter för interaktion då pedagogen verkligen försökte förstå vad fadern sade.

Vikten av att ha flerspråkig personal anställd på förskolan för att skapa goda möjligheter för interaktion observerades på en avdelning, då en somalisk kvinna kom dit för att spela spel med de somaliska barnen. Dock fick jag intrycket av att hon till stor del kallades dit den aktuella dagen på grund av min aktuella studie och observationer. Den somaliska kvinnan satt och spelade spel med några barn som även de talade somaliska när en förälder till ett av barnen kom för att hämta på eftermiddagen och föräldern och kvinnan talade länge med varandra på somaliska.

Sammanfattningsvis kan konstateras att tillgång till flerspråkig personal, bildstöd, digitala verktyg och kroppsspråk samt pedagogernas inställning till de nyanlända föräldrarna skapade möjligheter för interaktion. Denna inställning från pedagogerna bestod av att de tog sig tid att tala med dem, och att de visade nyfikenhet och intresse för dem och mötte upp dem när de kom för att lämna eller hämta sina barn på förskolan. Mina observationer visade just detta att när pedagogerna trots språkförbistringar inte var rädda att fortsätta samtalet med de nyanlända föräldrarna skapades möjligheter för interaktion som annars skulle uteblivit.

6.3.2 Hinder för interaktion

I mina observationer framträdde flera hinder för interaktion, och de bestod ofta av att pedagogerna refererade till föräldrarna i egenskap av hur väl de behärskade det svenska

språket. Pedagogerna sade ofta till mig under observationerna att en viss förälder kunde mycket svenska, eller att en viss förälder inte kunde någon svenska. Detta gör att de nyanlända föräldrarnas kunskaper enbart reduceras till deras kunskaper i svenska och inte till de kunskaper de faktiskt besitter.

Vid ett flertal tillfällen observerades att pedagoger ignorerade föräldrar vid lämning eller hämtning, trots att föräldrarna sökte kontakt. Det kunde handla om att föräldrarna dröjde sig kvar i rummet en längre stund och sökte ögonkontakt med pedagogerna. Detta var inget som observerades av mig i mötet med de svenska föräldrarna vid hämtning och lämning, utan det gällde specifikt de nyanlända föräldrarna. Observationerna visade även att pedagogerna i mötet med de nyanlända föräldrarna hänvisade till barnen på ett sätt som de inte gjorde med de svenska föräldrarna. Bristen på interaktion med föräldrarna ledde vid observationer till att information dem emellan uteblev eller blev bristfällig. Vid något tillfälle ledde denna brist på interaktion även till en kränkande behandling av en nyanländ förälder. En förälder lämnade sitt barn och stod kvar ute i hallen en längre stund. Pedagogen kom in från hallen och sade: ”Hon står kvar än, hon har stått där jättelänge. Hon byter om och sådär. Hon verkar inte ha bråttom alls”. Det fanns även en uppfattning bland några pedagoger enligt intervjuerna, om att de nyanlända föräldrarna stannade kvar länge i hallen vid lämning och hämtning, och detta var något som sågs negativt. Ett annat hinder som framkom i observationerna var att det rådde delade meningar mellan de nyanlända föräldrarna och pedagogerna huruvida tolk skulle närvara vid exempelvis utvecklingssamtal. Ett exempel på det var under en observation när en pedagog sade: ”Mamman vill inte ha tolk med på utvecklingssamtalet, men jag vill”.

Ett exempel på när pedagogerna refererade till föräldrarnas bristande kunskap i det svenska språket var när en förälder kom för att hämta sitt barn och han ville ha hjälp med hur han fyllde i semesterlappen, (lappen där föräldrarna fyller i när de har semester och barnen inte ska vara på förskolan) samtidigt som pedagogerna berättade för mig att han talade ”lite svenska”. Fadern viftade med lappen och sade ”jag vet inte hur jag ska skriva”. Pedagogen sade till fadern att de kunde ringa senare och berätta hur han skulle fylla i den. Fadern verkade inte riktigt förstå men lämnade lappen kvar. I denna situation omtalas föräldern återigen till sina kunskaper i svenska, och detta visar på de problem som kan uppstå när pedagogerna och de nyanlända föräldrarna inte har ett gemensamt språk. Det kan även visa på att pedagogerna känner en osäkerhet i mötet med de nyanlända föräldrarna. Här uppstod ett hinder för interaktion eftersom pedagogen och föräldern inte förstod varandra, och pedagogen diskuterade inte heller vidare med den aktuella föräldern för att försöka förstå vad han ville.

Vid ett flertal tillfällen fick jag känslan av att pedagogerna kände sig osäkra och obekväma, dels av min närvaro, och dels i mötet med de nyanlända föräldrarna. Exempel på detta kunde vara när föräldrarna på olika vis dröjde sig kvar i hallen vid lämning eller hämtning och visade ett tydligt intresse att tala med pedagogerna via blickar, kroppsspråk eller att de sökte ögonkontakt. Dock uppmärksammades inte detta av pedagogerna och interaktionen uteblev helt. Vid ett tillfälle upplevde jag det särskilt problematiskt att enbart observera eftersom jag upplevde att en förälder nästan totalt ignorerades av pedagogerna under en lång stund. Det var eftermiddag och det var rörigt bland barnen. Ordinarie personal var borta men personal från en annan avdelning var där, samt en vikarie. En mor satt inne i rummet och gav sin äldre dotter en yoghurt som hon hade med sig och ingen av personalen pratade med modern på en lång stund, och modern gick ut i hallen. Efter cirka tjugo minuter kom modern in igen och gick fram till dörren där det yngre barnet låg och vilade. Pedagogen reste sig upp och frågade

om modern ville hämta honom, och hon svarade ja. Pedagogen gick in och väckte barnet. Modern tog barnet i famnen och såg att han hade en bula i pannan, så hon frågade vad det var och pedagogen svarade: ”ja men det gick bra”.

Modern gick ut i hallen med barnet. Här uppstod flera hinder för interaktionen, både att föräldern först ignorerades, och att pedagogen senare gav en förenklad kommentar utan att förklara. I detta fall var det uppenbart att föräldern försökte få till stånd ett samtal, under den tid hon satt och matade det äldre barnet, när hon ställde sig vid dörren till sovsalen och när hon frågade om bulan i pannan.

Ett exempel på när pedagogerna i mötet med de nyanlända föräldrarna vände sig till barnen istället för föräldrarna var att pedagogerna vid hämtning bad barnet berätta för föräldern vad de gjort under dagen. Detta leder till en utebliven eller bristande interaktion med föräldern samtidigt som det finns en risk för att barnen får tolka åt sina föräldrar. Ett exempel på detta var när en förälder kom för att hämta sitt barn och pedagogen kom ut i kapprummet och visade på en bildskärm där barnen åkte madrass i snön, och sade: ”Nu kan du visa mamma hur ni åkte madrass”.

Barnet sade något till modern på modersmålet och pedagogen frågade vad barnet sa, varpå modern svarar: ”Han sa att man behöver galonbyxor men vill inte ha”. Situationen visar att interaktionen med föräldern uteblir, barnet får en roll gentemot sin förälder som det inte ska ha och föräldern fräntas sin föräldraroll.

Bristen på interaktion med föräldrarna ledde ibland vid mina observationer till att information uteblev. Ett exempel var när föräldern till barnet som fick en bula i pannan kom för att lämna sitt barn en annan dag. Pedagogen satte sig ner bredvid henne i hallen och frågade:

Pedagogen: Har du lämnat nu?

Modern: Nej

Pedagogen: Har du lämnat nu?

Modern: Ja

Pedagogen: Ja vad bra

Modern: Han har gjort illa sig på huvudet igår

Pedagogen: Ja han slog sig

Jag uppfattade det i denna situation som att pedagogen upplevde det som ett problem att vissa av de nyanlända föräldrarna ofta stannade kvar väldigt länge i hallen efter lämning och hämtning. Denna observation visade på möjligheter för interaktion eftersom pedagogen försökte få modern att förstå henne, men det överskuggades av att hon frågade om hon hade lämnat barnet, vilket gav känslan av att pedagogen menade att modern då skulle gå. När modern tog upp bulan på huvudet igen, fick hon heller inga utförligare svar av pedagogen vilket ses som ett hinder för interaktionen.

Sammanfattningsvis bestod hindren för interaktion oftast av att pedagogerna hänvisade till föräldrarna i egenskap av deras kunskaper i svenska, och detta blir ett hinder på grund av att det visar på ett klimat där svenska ses som norm, och föräldrarnas kunskaper reduceras till att enbart innefatta språkliga kunskaper i svenska.

Dessutom visade observationerna att pedagogerna ofta vände sig till barnen i mötet med föräldrarna, vilket kan tyda på en osäkerhet från pedagogernas sida. Detta leder till utebliven

interaktion vilket därmed ses som ett hinder samt i värsta fall att barnen får agera tolkar åt sina föräldrar.

De uteblivna interaktionerna, när föräldrarna på olika vis visade intresse för detta, missades av pedagogerna. Eller så valde inte pedagogerna att skapa möjligheter för interaktion i dessa. Olika exempel på detta observerades. Exempelvis i det fall där hinder för interaktion i form av bristande förståelse och förhållningssätt observerades där en pedagog talade om en förälder inför barnen och andra pedagoger på ett kränkande vis.

6.4 Analys av resultat

Utifrån ovanstående resultat vad gäller möjligheter och hinder för interaktion söktes mönster från observationer och intervjuer för att sedan sättas i kategorier. När det var gjort hade vissa relevanta teman i materialet utkristalliserats. Dessa rubriker togs fram för att kunna besvara mitt syfte. Dessa var svenska som normspråk, vikten av informationsutbyte, vikten av en god kontakt med föräldrarna och interkulturellt och normkritiskt förhållningssätt. Dessa kommer att fungera som rubriker i analysavsnittet och kopplas till litteraturen.

6.4.1 Svenska som normspråk

Ett hinder som kunde urskiljas i intervjuerna samt observationer var att pedagogerna pga. språkförbistringar inte talade lika mycket med de nyanlända föräldrarna som de svenska föräldrarna, vilket då sätter de nyanlända föräldrarna i en position där de får begränsad möjlighet för interaktion på förskolan som social arena. Flera observationer visade att pedagogerna inte uppmärksammade de nyanlända föräldrarnas försök till kontakt, och de nyanlända föräldrarna ibland negligerades. Observationerna visade även att pedagogerna ofta talade om föräldrarna och relaterade till deras brister i svenska som ett hinder, vilket visar på ett klimat där svenska ses som norm, och att föräldrarnas kunskaper reduceras till att enbart innefatta språkliga kunskaper i svenska. Det finns en risk att nyanlända föräldrar betraktas som att de inte har några kunskaper för att de inte kan uttrycka sig fullt på svenska, vilket begränsar deras möjligheter till social interaktion, vilket i sin tur kan orsaka att de inte heller ses som kompetenta vuxna människor. Att pedagogerna ofta refererade till de nyanlända föräldrarnas brister i svenska kan även relateras till föreställningar gemene man kan ha om hur lång eller kort tid det tar att lära sig ett språk, vilket kan leda till att pedagogerna misstror de nyanlända föräldrarnas vilja att lära sig det svenska språket. Detta i sin tur begränsar deras inflytande i förskolans verksamhet, och stämmer väl in på vad Skolinspektionen (2017) och Lindberg (2013) fann. De nyanlända föräldrarnas språk betraktades sällan som en resurs i interaktionen med pedagogerna i observationerna, utan det ses snarare som att det är föräldrarna som ska lära sig det svenska språket för att interaktionen ska förbättras. Resultatet av ett sådant synsätt blir då att det är majoritetssamhället (i detta fall förskolan) som bestämmer vilket språk som ska användas, och de som kan svenska betraktas som de kompetenta och de övriga som inkompetenta. Risken med svenska som normspråk på förskolorna är förutom att föräldrarna ses ur ett bristperspektiv, att detta även överförs på barnen vilket drabbar deras modersmålsutveckling, detta är något som faller utanför studiens fokusområde (Kultti, 2012).

I intervjuer med pedagogerna framkom även vid flera tillfällen att pedagogerna berättade om att de förenklade språket i mötet med de nyanlända föräldrarna. Det kunde handla om att man vid det första mötet endast lämnade ut enkel information som exempelvis telefonnummer till förskolan eller hur dagen kunde se ut på förskolan. Brister i kommunikationen ledde i sin tur till att både föräldrar och pedagoger gick miste om information som rör barnens utveckling

och annan information från förskolan, vilket kan leda till utanförskap och barnen och föräldrarna fråntas tillfällena att förstå och integreras i det svenska samhället, vilket både Bunar (2015) och Duek (2017) fann i sina studier. Detta kan kopplas till flera intervjuvar där pedagogerna menade att hinder för samverkan med föräldrarna ofta var uppfostringsfrågor, att de nyanlända föräldrarna hade svårt att passa tider, och behov av att barnen hade kläder efter väder på förskolan. Om kommunikationen brister mellan förskola och hem uteblir information till föräldrarna, och att dessa två brister påverkar varandra verkar pedagogerna inte koppla samman. Dessutom visade observationerna att pedagogerna ofta vände sig till barnen i mötet med föräldrarna, vilket kan tyda på en osäkerhet från pedagogernas sida, och som leder till utebliven interaktion, men även till att pedagogerna talar mindre med föräldrarna. Detta ses därmed som ett hinder, som kan leda till att barnen får agera tolkar åt sina föräldrar, och därmed till att barnen inte ser sina föräldrar som auktoriteter som är kompetenta och starka. Barnen bör inte utsättas för en sådan situation där de ser sig själva som överlägsna sina föräldrar, något även Ladberg (1996) framhåller.

Flera pedagoger nämnde vikten av att ha flerspråkig personal anställd på förskolan som en positivt bidragande faktor för ökad interaktion, och detta kunde även vid ett tillfälle observeras när det gäller översättning rent allmänt, men även för att föräldrar stannade kvar en längre stund och talade med flerspråkig personal. Exempel på ett tillfälle var när den somaliska kvinnan som var anställd på förskolan, tolkade till mamman som ej kunde någon svenska. Kontakten med föräldrarna skedde främst via månadsbrev och utvecklingssamtal, dock uppgav bara en pedagog att breven var översatta till föräldrarnas modersmål. Det flera pedagoger efterlyste som skulle stödja samverkan mellan förskolan och de nyanlända familjerna var just översättningshjälp med informationsbrev eller att det borde anställas flerspråkig personal, vilket är något som även både Tadesse (2014) betonar.

6.4.2 Vikten av informationsutbyte

På förskolan utbyts information dagligen, i tamburen vid lämning och hämtning, via veckobrev, månadsbrev eller utvecklingssamtal. Vid intervjuer uppgav flera av pedagogerna att de inte har tid att möta de nyanlända föräldrarna i tamburen när de kommer till förskolan för att lämna eller hämta sina barn, men några av pedagogerna sa att de försökte hinna detta. Detta kan bidra till att information uteblir mellan pedagogerna och de nyanlända föräldrarna, och kan leda till missförstånd och bristande interaktion.

Att pedagogerna och de nyanlända föräldrarna pga. språkförbistringar inte kan förstå varandra kan bli ett hinder för samverkan, och då finns risken att informationen mellan föräldrar och pedagoger stannar vid praktiska saker som är konkreta och lättförklarade vilket även Skolverket (2013) tar upp. Att dessa två hinder samverkar uppfattade jag som att pedagogerna inte var medvetna om. Något som visade sig i intervjuer och observationer var att pedagogerna försökte använda kroppsspråk, ljud, bildstöd eller digitala medier som stöd för interaktionen med de nyanlända föräldrarna och på så vis skapa samverkan och en gemensam förståelse med dem. Dock sågs ingen tolk i observationerna, men det var heller inte studiens fokus att observera utvecklingssamtalen. Att pedagogerna med hjälp av bilder och kroppsspråk försöker skapa en fungerande interaktion med föräldrarna tyder på att flera av pedagogerna har en omtänksam, respektfull och inkluderande inställning vilket även Tadesse (2014), (Caroly & Gonzales, 2011) menar är centralt i mötet med de nyanlända föräldrarna för att stärka interaktionen. Många av pedagogerna belyste bristen på översättningshjälp när det gäller informationsbrev av olika slag och det är av största vikt att de nyanlända föräldrarna förstår den information som skickas till dem och detta belyser även Lee (2005) som en avgörande faktor. Flera av pedagogerna uppgav att tolk är av betydelse att tillkalla vid

utvecklingssamtal, men att föräldrarna ofta motsatte sig detta. Observationerna visade även på detta vilket kan ses som ett hinder för interaktionen när pedagoger tillkallar tolk trots att föräldrarna motsätter sig det. Just detta maktutövande leder till bristande tillit mellan hem och skola, vilket även Bunar (2015) fann i sina studier. Detta tyder på en osäkerhet hos pedagogerna hur de ska möta de nyanlända föräldrarna.

6.4.3 Vikten av en god kontakt med föräldrarna

Det är centralt med en god samverkan mellan hem och förskola, och då mer specifikt mellan de nyanlända föräldrarna och pedagogerna. För att detta ska fungera optimalt, krävs att pedagogerna ges tid att samtala och interagera med de nyanlända föräldrarna. Pedagogerna bör även vara lyhörda och ha ett aktivt lyssnande gentemot de nyanlända föräldrarna. Flera forskare (Cummins, 2000, Axelsson, 2013, Skolverket, 2016) pekar på vikten av att förskolan och hemmet har en god samverkan, vilket innebär att pedagogerna som dagligen möter de nyanlända föräldrarna måste skapa en god kontakt med föräldrarna som består av tillit och trygghet.

Det framkom ofta i intervjuer med pedagogerna att de nyanlända föräldrarna inte ville "lägga sig i" pedagogernas arbete med barnen, eller att de inte tog del av inflytandet de faktiskt hade på förskolan och att pedagogerna uppfattade att föräldrarna då var nöjda, vilket stämmer bra överens med Lees (2005) studie. Dock kan detta kopplas till att pedagogerna talade mindre med de nyanlända föräldrarna, vilket blir ett hinder som pedagogerna själva inte är medvetna om och som bidrar till att öka klyftorna dem emellan. Detta synsätt från pedagogernas sida kan leda till att föräldrars möjligheter att agera och ta initiativ i förskolans verksamhet reduceras, och visar på att pedagogerna inte är medvetna om synsättets motverkan till ökat samarbete mellan hem och förskola. För att samarbetet mellan de nyanlända föräldrarna och förskolan ska fungera på bästa sätt är det därför centralt att pedagogerna funderar över och diskuterar vad detta kan bero på. Anledningarna kan som i Lees (2005) studie, bero på att föräldrarna inte förstår vad som sägs på möten, eller att föräldrarna har småföretag vilket innebär att de uteblir från möten pga. obekvämt arbetstid. Det är därför av största vikt att förskolan som institution strävar efter ett gott samarbete med nyanlända familjer genom att ha ett öppet förhållningssätt och att pedagogerna förklarar för de nyanlända föräldrarna vad de kan förvänta sig av den svenska förskolan. Detta är något som även Tadesse (2014), Bang (2009), Bunar (2015) samt (Caroly & Gonzales, 2011) menar är en avgörande framgångsfaktor för en lyckad interaktion och samarbete mellan föräldrar och pedagoger.

Många av pedagogerna uppgav i intervjuer att de ansåg det betydelsefullt att ha en god kontakt med föräldrarna och jag kunde även i observationerna se att där kontakten med föräldrarna var god, tog sig pedagogerna tid att samtala, interagera och skapa god interaktion med föräldrarna, vilket tyder på att för att samverkan ska fungera krävs ett aktivt lyssnande och lyhördhet från pedagogerna (jfr. Skolverket, 2013, 2016). Det krävs en omtänksam, respektfull och inkluderande kommunikation mellan pedagoger och de nyanlända föräldrarna för att gynna interaktionen dem emellan, vilket även Tadesse (2014) och Broberg m.fl.,(2012) tar upp som en avgörande faktor.

6.4.4 Interkulturellt och normkritiskt förhållningssätt

Förskolan är en plats där flera kulturer möts dagligen, det är därför avgörande att pedagoger i förskolan har kunskap om och förstår vikten av att arbeta enligt ett interkulturellt och ett normkritiskt förhållningssätt. Ett interkulturellt förhållningssätt utmärks av en ömsesidig förståelse där fokus ligger på hur kulturer samverkar och berikar varandra, och där man skapar tillfällen till möten där olika åsikter och meningar accepteras, vilket även Stier (2009) och Benckert m.fl. (2008) framhåller. Ett normkritiskt förhållningssätt utmärks av att

exempelvis förskolan som institution riktar blicken mot sig själv för att få syn på de normer, värderingar och maktstrukturer som genomsyrar förskolan.

Flera av pedagogerna i min studie påpekar vikten av att skapa en god kontakt med de nyanlända föräldrarna, samt att de vill lära sig mer om olika kulturer och att de vågar möta föräldrarna trots olikheter. Det finns dock en risk att blicken riktas mot de nyanlända föräldrarnas kulturer som något annorlunda än den svenska, och att de nyanlända familjernas kultur på så sätt särskiljs från den svenska. Exempel på det var att pedagogerna uppgav att det är vikten av att ta sig tid med föräldrarna och bjuda in dem i verksamheten på olika vis, exempelvis genom att låta dem dela med sig av recept och sånger, och detta var även något som framkom i några av observationerna. Risken finns dock att förskolan och pedagogernas ide om att "ta in mångfalden" blir att innefatta ramsor, sånger och recept vilket Lunneblad (2006) tar upp som en risk att det blir sett som exotiskt, och sådant som avviker från det "svenska" och vanliga, och därigenom blir ett förfrämmande av "de Andra". Detta tyder på att de förstår vikten av ett mångkulturellt arbetssätt, men inte ett interkulturellt förhållningssätt, vilket är en stor skillnad vilket även Benckert m.fl. (2008) beskriver. Detta i sig blir ytterligare ett hinder som pedagogerna själva inte är medvetna om i mötet med de nyanlända föräldrarna vilket förstärker klyftorna dem emellan. Istället behövs kunskap om vad ett interkulturellt arbetssätt faktiskt innebär, och att pedagogerna tar tillvara de kunskaper som föräldrarna kan bidra med i verksamheten. Både pedagoger och nyanlända föräldrar missar annars kunskaper om olika kulturer, länder och språk som redan finns tillgängligt där.

När det gäller ett normkritiskt förhållningsätt tog en pedagog som tog upp vikten av att ha pedagogiska diskussioner där normer och värderingar diskuterades i arbetslaget för att öka interaktionen med de nyanlända föräldrarna, och hon menade även att detta skulle motverka diskriminering från pedagogernas sida, vilket tyder på ett normkritiskt förhållningssätt. För att kunna diskutera och lyfta dessa frågor krävs det att pedagogerna har både ett normkritiskt och interkulturellt perspektiv (Blackledge 1999, Fairclough 2001, Stier 2009, Elmeroth 2012). Det är även centralt att pedagogerna reflekterar kring vilka värderingar de själva är bärare av, samt att de visar intresse för barnens och föräldrarnas kulturella erfarenheter, vilket även Benckert m.fl. (2008) menar. När det gäller normer och värderingar urskildes hinder för interaktion i intervjuerna, och ett exempel på det var pedagogen som tog upp att det förekom kränkande behandling gentemot de nyanlända föräldrarna från viss personal på en avdelning. Detta var enligt henne något som finns och är en verklighet och som är ett stort hinder för interaktion och samarbete mellan förskolan och hemmet. Det handlade till exempel om att personal fällde kommentarer som att de nyanlända föräldrarna inte har råd att köpa blöjor, men att de har råd att köpa nya bilar. Vid observationerna framkom detta i form av att några pedagoger upplever att vissa nyanlända föräldrar stannar länge vid lämning eller hämtning. Såsom i det fall där en pedagog fällde en kränkande kommentar om en nyanländ förälder inför barnen. Detta är ett exempel på att mötet mellan de nyanlända föräldrarna och förskolan genomsyras av normer om föräldraskap där makt är inbäddat, och där normer och värderingar som pedagoger använder mot de nyanlända föräldrarna kan ifrågasättas.

I det normkritiska och interkulturella perspektivet, som är min teoretiska utgångspunkt i studien, ryms även frågor om makt, såsom vem tilldelas makt och vem fråntas den. Dessa frågor blir särskilt centrala då de utspelas på en social institutionell arena som förskolan, vilket även Fairclough (2001) tar upp som en punkt för att inte upprätthålla ojämlika maktförhållanden. Om pedagogerna har ett interkulturellt förhållningssätt kan fördomar,

stereotyper, diskriminering samt social orättvisa synliggörs, samt att pedagogerna får syn på de maktstrukturer som skapar denna utsatthet, vilket leder till att grupper, familjer och individer stigmatiseras eller kategoriseras. Detta tar även Lunneblad (2006) De los Reyes & Mulinari (2005), samt Elmeroth (2012) upp, vilket visar att det är av största vikt att personal på förskolan får utbildning i dessa frågor. Medvetenheten om med vilka värderingar och normer pedagoger betraktar de nyanlända föräldrarna, och hur de betraktar sig själva och sin position gentemot dem bör ha ett starkt fokus i förskolan. Det är därför av betydelse att pedagogerna får utbildning i exempelvis svenska som andraspråk och ett interkulturellt och normkritiskt förhållningssätt som ett verktyg för att kunna reflektera över sina egna värderingar och normer som de tar med sig in i mötet med de nyanlända föräldrarna. Pedagogerna på förskolan står i en maktposition gentemot de nyanlända föräldrarna, vilket är något som både Blackledge (2005) och Fairclough (2001) påpekar kan skapa gränser mellan människor och göra så att de människor med kulturella och språkliga bakgrunder som skiljer sig från majoritetssamhället ses som de som ej har makt, medan majoritetssamhället blir de som har makt. De nyanlända föräldrarna kommer till förskolan med olika erfarenheter, och detta pekar på vikten att förskolan som institution måste vara medvetna om dessa ideologier som skapar klyftor mellan människor av olika kulturella bakgrunder. Det visar även på vikten av att förskolan ger föräldrarna kunskap om hur förskolan fungerar och vilka normer och värderingar förskolan vilar på, vilket även Fairclough (2001) skriver om. Detta skulle öka förståelsen mellan de nyanlända föräldrarna och förskolan, men även stärka samarbetet mellan dem.

En tvetydighet kunde urskiljas i pedagogernas intervjuvar, för å ena sidan talade de om vikten att ha ett gott samarbete med de nyanlända föräldrarna, och att pedagogernas förhållningssätt gentemot dem behöver lyftas, å andra sidan uppgav flera pedagoger att hindren för interaktion till stor del berodde på föräldrarnas brist på förståelse om vad förskolan handlar om. Detta kan tolkas som att de i intervjuvaren har ett intresse att framstå som goda demokratiska pedagoger inför forskaren. Det kan även tolkas som att det finns lågt ställda förväntningar på nyanlända föräldrar som en resurs, och att det på förskolan finns normer och värderingar som fungerar som utestängande som pedagogerna själva inte är medvetna om. I observationerna framträdde flera exempel på utebliven interaktion trots att föräldrarna ifråga på olika vis visade intresse för detta, men då pedagogerna missade detta eller valde att inte skapa möjligheter till detta. Även detta kan leda till att förskolan som institution har diskriminerande effekter trots att pedagogerna inte ämnar att diskriminera, vilket även De los Reyes & Kamali (2005) menar är den största risken, till exempel genom att tillämpa normer som utestänger eller ignorerar individers olika förutsättningar. Detta kan i sin tur leda till att de nyanlända föräldrarna i förhållande till de svenska föräldrarna inte får samma förutsättningar att påverka sina barns vardag på förskolan, trots att de i observationer försökte söka kontakt och möjligheter för interaktion. Det är centralt att pedagogerna riktar blicken inåt mot förskolan som institution får att på så vis få syn på och problematisera hur exempelvis kön, klass och etnicitet görs till maktbärande kategorier, detta perspektiv menar De los Reyes & Mulinari (2005) är centralt att ha för att se maktstrukturer som skapar utsatthet.

Sammanfattningsvis kan sägas att det finns motsägelser mellan vad som urskildes i intervjuer och vad som framkom i observationer om hur pedagogerna försöker skapa interaktion och därmed ett lyckat samarbete med de nyanlända föräldrarna. Medan pedagogerna uppger att föräldrarnas kunskaper i svenska är ett hinder i interaktionen, och därför förenklar språket, samt bara ger "enklare" information till dem vid möten, verkar de inte se hur detta reducerar

de nyanlända föräldrarnas möjligheter till att få en inblick i, och inflytande över, hur förskolan fungerar. Pedagogerna verkar heller inte medvetna om att detta leder till att väsentlig information inte når fram till föräldrarna gällande deras barns utveckling i förskolan. När pedagogerna uppger att deras uppfattning är att de nyanlända föräldrarna inte vill "lägga sig i" pedagogernas arbete med barnen, eller att de inte tar del av inflytandet de faktiskt hade på förskolan, kan detta ses som en förklaring till att pedagogerna talade mindre med de nyanlända föräldrarna än med de svenska. Detta blir i sig ett hinder för samverkan som pedagogerna själva inte är medvetna om men som ökar klyftorna mellan dem. Istället bör de nyanlända föräldrarna ses som en resurs som kan bidra med kunskap om andra sätt att tänka och leva vilket skulle bidra till att de olika kulturer som möts på förskolan bildar en helhet. Det finns en uppenbar risk att pedagogerna i sina försök att bjuda in de nyanlända föräldrarna i verksamheten, istället förstärker klyftor mellan sig själva och föräldrarna, genom att föräldrarnas kulturer positioneras som något annorlunda som särskiljs från den svenska kulturen. Pedagogerna i studien talade å ena sidan om vikten av att ha ett gott samarbete med de nyanlända föräldrarna, och att pedagogernas förhållningssätt gentemot föräldrarnas behöver lyftas, medan flera pedagoger å andra sidan uppgav att hindren för interaktion till stor del berodde på föräldrarnas brist på förståelse om vad förskolan handlar om. Detta tyder på att det på förskolan finns normer och värderingar som fungerar som utestängande som pedagogerna själva inte är medvetna om.

7. Diskussion

Syftet med studien var att skapa kunskap om nyanlända föräldrars möte med förskolan, särskilt och då mer specifikt mötet med pedagogerna, och i denna del kommer studiens mest centrala resultat att diskuteras. Ur analysen utkristalliserades tre väsentliga teman vad som utmärktes som det mest väsentliga för att åstadkomma en god interaktion och samverkan mellan hem och förskola. Dessa teman nämns nedan som rubriker *Kommunikation och informationsklyftor*, *De nyanlända föräldrarnas möjligheter till inflytande*, samt *Utestängande normer och värderingar*. Dessa kommer att användas som rubriker i diskussionsavsnittet. Därefter följer en kortare slutsats samt metoddiskussion och förslag till fortsatt forskning.

7.1 Kommunikation och informationsklyftor

Vikten av samverkan mellan hem och förskola har tidigare belysts i forskningsgenomgången och analysen. I denna samverkan är kommunikation och interaktion en väsentlig del, och då speciellt mellan nyanlända föräldrar och pedagoger på förskolan. När denna kommunikation brister uppstår informationsklyftor mellan de nyanlända föräldrarna och pedagogerna. Anledningen till att kommunikationen brister kan bero på låga förväntningar på föräldrarna från pedagogernas sida, exempelvis att pedagogerna anser att de nyanlända föräldrarnas kunskaper i svenska är ett hinder och att de inte kan ta in så mycket information. Vid det första mötet med förskolan bör de nyanlända föräldrarna ges tillgång till information som är av betydelse, och då räcker det inte med att pedagogerna förenklar eller ger bristfällig information. Detta leder till att information från förskolan inte når fram till föräldrarna, vilket pedagogerna inte verkar vara medvetna om. Språket framstår enligt pedagogerna som den största barriären mellan pedagogerna och de nyanlända föräldrarna, men det finns dock strategier för kommunikation att tillgå vilket utgörs av att tolk finns tillgänglig för pedagogerna, bildstöd, kroppsspråk samt digitala verktyg. Dessa strategier är även något som används av pedagogerna.

7.2 Föräldrarnas möjligheter till inflytande

Pedagogerna framhäver en bild av de nyanlända föräldrarna som av nöjda med förskolans arbete med barnen och av att föräldrarna inte vill ifrågasätta pedagogernas auktoritet och kunskap, och att detta är en orsak till att föräldrarna ställer sig utanför förskolan, vilket möjligtvis kan vara fallet. Dock kan detta vara en anledning till att pedagogerna talar mindre med de nyanlända föräldrarna än med de svenska vilket i sig blir ett hinder dem emellan som pedagogerna själva inte är medvetna om men som ökar klyftorna mellan dem och reducerar föräldrarnas möjligheter till inflytande i förskolans verksamhet. Förskolans pedagoger bör inte utgå från att de nyanlända föräldrarna är nöjda med- eller inte vill vara delaktiga i förskolans verksamhet enbart för att de inte säger något. Utöver språkförbistringar kan olika kulturella utgångspunkter hämma interaktionen mellan föräldrar och pedagoger. Nyanlända föräldrar kan inte förväntas känna till vilka kommunikativa föräldranormer som förväntas av dem för ett delta i ett kvalitativt utbyte med pedagogerna. Där har förskolan och dess pedagoger en utmaning som kräver uppmärksamhet, och det krävs att pedagoger visar ett intresse, en nyfikenhet och visar att de är i behov av de nyanlända föräldrarnas samverkan. De nyanlända föräldrarna i studien visade stort intresse och nyfikenhet, och skulle kunna bidra med värdefulla insikter i förskolans verksamhet, men även med ett annat synsätt som skulle gynna förskolan.

7.3 Normkritiskt och interkulturellt förhållningssätt

Förskolan är en plats där flera kulturer möts dagligen, det är därför av betydelse att pedagoger i förskolan har kunskap om och förstår vikten av att arbeta enligt ett interkulturellt förhållningssätt. De nyanlända familjerna utgör en stor möjlighet för både pedagoger och barn på förskolan när det gäller att skapa en mångfald av kultur, språk och olika länders traditioner. Pedagogerna i studien eftersträvar ett gott samarbete med de nyanlända föräldrarna, och en öppenhet för andra kulturer genom att föräldrarna inbjuds till förskolan för att dela med sig av sin kultur, mattraditioner och musik. Detta bidrar dock till att förstärka klyftorna mellan de nyanlända föräldrarna och pedagogerna genom att föräldrarnas kulturer blir något som är annorlunda och särskiljs från den svenska kulturen, vilket blir en motsägelse som pedagogerna inte är medvetna om. Det finns alltså en risk att de nyanlända föräldrarnas kulturella bidrag i förskolans verksamhet enbart reduceras till recept och sånger, dock innefattar ett interkulturellt förhållningssätt så mycket mer.

Studien tyder på att det på förskolorna finns normer och värderingar som fungerar utestängande och kränkande, och som nästan samtliga av pedagogerna inte är medvetna om. Detta är ett exempel på att mötet mellan de nyanlända föräldrarna och förskolan genomsyras av normer om föräldraskap där makt är inbäddat, och där normer och värderingar som pedagoger använder mot de nyanlända föräldrarna kan ifrågasättas. Det är centralt att pedagogerna har ett interkulturellt och normkritiskt förhållningssätt för att synliggöra fördomar, stereotyper, diskriminering samt social orättvisa, samt att pedagogerna får syn på de maktstrukturer som skapar denna utsatthet, vilket leder till att grupper, familjer och individer stigmatiseras eller kategoriseras. Denna typ av fördomar eller diskriminering bidrar till att samarbetet mellan de nyanlända föräldrarna och förskolan försämras, skapar gränser mellan dem, och ojämlika maktförhållanden som de nyanlända föräldrarna har liten möjlighet att förändra. Likaså anas utifrån resultatet en attityd bland vissa pedagoger att de nyanlända

föräldrarna bör ta seden dit de kommer, och göra ”som vi gör när de är här”, vilket leder till sämre förutsättningar för interaktion mellan pedagoger och de nyanlända föräldrarna.

7.4 Slutsats

Det finns motsägelser mellan hur pedagogerna uppger att de vill samarbeta med de nyanlända föräldrarna och hur de faktiskt gör. Å ena sidan talade de om vikten att ha ett gott samarbete med de nyanlända föräldrarna, och att pedagogernas förhållningssätt gentemot dem behöver lyftas, å andra sidan uppgav flera pedagoger att hindren för interaktion till stor del berodde på föräldrarnas brist på förståelse om vad förskolan handlar om. Detta kan tolkas som att de har ett intresse att framstå som goda demokratiska pedagoger inför mig som forskare. Det kan även tolkas som att det finns lågt ställda förväntningar på nyanlända föräldrar som en resurs, och att det på förskolan finns normer och värderingar som fungerar som utestängande som pedagogerna själva inte är medvetna om. De nyanlända föräldrarna kan inte betraktas som en homogen grupp, vilket de inte är, utan var och en av föräldrarna bör ses som enskilda individer med individuella behov av kommunikation och socialt utbyte. Ett samarbete med de nyanlända föräldrarna eftersträvas av pedagogerna exempelvis när det gäller kultur, men det bidrar i själva verket till att föräldrarnas kulturer blir något som är annorlunda och särskiljs från den svenska kulturen, och därmed bidrar till ökade klyftor dem emellan. Förskolan bidrar därmed med diskriminerande effekter, trots att den inte avser att diskriminera, vilket leder till att de nyanlända föräldrarna inte ges samma möjligheter att påverka sina barns vardag på förskolan. Det är därför en nödvändighet att pedagogerna riktar blicken inåt mot hur förskolan som institution kan bidra till att kön, klass eller etnicitet görs till maktbärande kategorier. För att pedagogerna ska ges en chans att kunna göra detta är det av största vikt att de får utbildning i svenska som andraspråk, ett normkritiskt och interkulturellt förhållningssätt samt att de återkommande har pedagogiska diskussioner om dessa frågor. Avsaknaden av en handlingsplan för att ta emot nyanlända familjer var något som framkom i studien. Detta medför att pedagogerna inte ges möjlighet att skapa det viktiga samarbetet som behövs med de nyanlända föräldrarna. Handlingsplanen skulle hjälpa pedagogerna att minska osäkerheten i hur mottagandet av föräldrarna bör gå till och skapa en enhetlighet i arbetet på förskolorna så att inte viktig information riskerar att gå föräldrarna förbi. Det vore även önskvärt att utbildning i svenska som andraspråk, ett normkritiskt och interkulturellt förhållningssätt ingår i förskollära/lärarytbildningen, samt att flerspråkig personal anställs i högre utsträckning på förskolorna.

7.5 Metodreflektion

Studien utgår från en etnografiskt inspirerad metod. Eftersom mötet mellan förskollärare och nyanlända föräldrar valdes att studeras, och då specifikt möjligheter och hinder för interaktion, krävdes ett öppet förhållningssätt som gjorde det möjligt att studera mötet mellan de nyanlända föräldrarna och pedagogerna under en viss period på nära håll. Detta stämde väl in på min studie då jag i studien försökte skapa kunskap om mötet mellan pedagoger – nyanlända föräldrar och då specifikt möjligheter eller hinder för interaktion dem emellan.

Tekniker som valdes för insamlande av information var icke deltagande observation samt semistrukturerade intervjuer. Observation som metod har både för och nackdelar, vilket även

Patel & Davidson (2003) påpekar, fördelarna är bl a att situationerna fångas direkt när de sker och att detta sker i ett naturligt sammanhang. Nackdelarna kan vara att det inträffar oförutsedda händelser som påverkar observationen eller gör så att den måste avbrytas, vilket är en risk vid all forskning. En annan nackdel är att den kräver mycket tid, och att man är väl förberedd på vad man som observatör är ute efter. Cohen & Morrison (2007) skriver att observation gör att forskaren kan få syn på saker som deltagarna annars omedvetet skulle ha missat, eller upptäcka saker som deltagarna annars inte skulle tala fritt om i intervjuer, och detta passade utmärkt in på min studie då syftet var att skapa kunskap om mötet mellan pedagoger och nyanlända föräldrar.

Observationerna som genomfördes i denna studie var icke deltagande i den mån det var möjligt. Eftersom studien berör förskolan där barn finns, så var det omöjligt att som observatör inte få någon form av kontakt med barnen, men jag förhöll mig som en besökare och inte en pedagog för barnen. Detta att förhålla sig icke deltagande skriver Cohen & Morrison (2007) om där de menar att det är svårt att studera omvärlden utan att vara en del av den, och resultatet från min studie kan ha färgats av min närvaro som observatör när det gäller pedagogerna, då de innan studiens påbörjan blev delgivna om syftet. Eftersom pedagogerna visste studiens syfte kan det påverka dem att skapa mer interaktion med de nyanlända föräldrarna vid lämning och hämtning, eller i alla fall fokusera mer på just dessa föräldrar när jag var närvarande. Det som även upplevdes som problematiskt av mig som observatör, var att barnen eller pedagogerna talade med mig ibland under observationerna, vilket splittrade mitt fokus stundtals, dock försökte jag avskärma mig från dem, och jag reflekterade även i direkt anslutning till varje observation om vad som setts.

Jag upplevde under observationer att vissa av pedagogerna kände sig osäkra av att ha mig där som observatör pga. mitt syfte att studera just pedagogernas interaktion med de nyanlända föräldrarna. Detta kan ha påverkat mitt material på det viset att pedagogerna ansträngde sig för att ta extra mycket kontakt med just de nyanlända föräldrarna. Detta stärker mig i uppfattningen att det finns ett stort behov av att pedagogerna i förskolan även ges möjlighet till utbildning men även mer tid till att skapa interaktionen med dessa föräldrar.

Jag valde att inte använda videokamera under intervjuerna då det ansågs generera i mer krystade intervjuer vilket hade varit negativt för undersökningen. Det som kan ha påverkat intervjuerna var att pedagogerna visste mitt syfte med studien, samt att intervjuer och observationer varvades om vartannat, vilket kan ha påverkat svaren de gav på frågorna. Varvningen av intervjuer samt observationer gjordes pga. att pedagogerna hade ett pressat arbetsschema, och därför fick intervjuerna anpassas efter detta.

Jag anser att användningen av dessa två metoder gav ett nyanserat resultat, med hjälp av bandspelare vid intervjuer och anteckningar vid observationer fick jag med så mycket som möjligt av det som sades och gjordes i intervjuerna samt observationerna, dock hade en videokamera gett ett mer tillförlitligt resultat vid observationer. Med denna metod anser jag dock att frågeställningarna besvarades, och att observationerna och intervjuerna har besvarat min frågeställningar.

Genom att min studie var begränsad till fem intervjuer samt observationer under två veckor, sammanlagt tjugo timmar, kan inte generella slutsatser dras av denna studie. Dock finns möjligheten att mitt resultat kan stämma överens med hur samverkan mellan nyanlända föräldrar och förskolan fungerar på många förskolor runt om i landet.

Då studien var begränsad till omfånget till att enbart innefatta intervjuer med pedagoger och observationer, skulle det i framtida forskning vara intressant att även intervjua nyanlända föräldrar om deras möte med förskolan. Det skulle bidra till en djupare förståelse för ämnet och en mer nyanserad bild av hinder och möjligheter i interaktionen mellan pedagoger och nyanlända föräldrar. Det skulle även vara gynnsamt för resultatet att observationerna videofilmas för att få med det som den mänskliga faktorn annars kan missa.

Litteratur

- Axelsson, M. (2013) Flerspråkighet och lärande. I: Hyltenstam & Lindberg (red.) *Svenska som andraspråk – I forskning, undervisning och samhälle*. Studentlitteratur AB: Lund. S. 547-577.
- Bang, Y. (2009) Helping all families participate in school life. *Young Children*, 64(6), 97-99.
- Benckert, S. (2008) *Flerspråkighet i förskolan. Ett referens och metodmaterial*. Fritzes: Stockholm.
- Blackledge, A. (1999) *Literacy, Power and Social Justice*. Stoke-on-Trent: Trentham
- Broberg, A, Broberg, M & Hagström, B (2012) *Anknytning i förskolan: vikten av trygghet för lek och lärande*. Natur & kultur: Stockholm
- Bunar, N. (2015) *Nyanlända och lärande- mottagande och inkludering*. Natur och kultur: Stockholm.
- Caroly, L, Gonzales, G (2011) Early Care and Education for Children in Immigrant Families. *The Future of Children*, 26(1), 71-94
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007) *Research Methods in Education* (6:e uppl). Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge.
- Cummins, J. (2000) *Language, Power and Pedagogy – Bilingual children in the crossfire*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- De los Reyes, P & Mulinari, D. (2005) *Intersektionalitet*. Wallin & Dalholm Boktryckeri AB: Lund.
- Duek, S. (2017) *Med andra ord: Samspel och villkor i litteracitetspraktiker bland nyanlända barn*. Doktorsavhandling. Karlstad University Studies 2017:4. Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap. Institutionen för pedagogiska studier. Karlstad.
- Heath, S, & Street, B. (2008) *Ethnography – Approaches To Language and Literacy Research*. Teachers College Press: New York.
- Elmeroth, E. (2012) Intersektionella perspektiv. I: Elmeroth, Elisabeth (red.) *Normkritiska perspektiv – i skolans likabehandlingsarbete*. Studentlitteratur AB: Lund. S. 29-44.
- Fairclough, N. (2001) *Language and Power*. Harlow: Longman.
- Kultti, A. (2008) *Flerspråkiga barn i förskolan: Villkor för deltagande och lärande*. Ineko AB: Källered.
- Ladberg, G. (1996) *Barn med flera språk – tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola och skola*. Liber: Eskilstuna.

Lee, S. (2005) Selective parent participation: Structural and cultural factors that influence school participation among Korean mothers. *Equity & Excellence in Education*, 38(4), 299-308.

Lindberg, I. (2013) Samtal och interaktion i andraspråksforskning. I: Hyltenstam & Lindberg (red.) *Svenska som andraspråk – I forskning, undervisning och samhälle*. Studentlitteratur AB: Lund. S. 481-518.

Lunneblad, J. (2006) *Förskolan och mångfalden, en etnografisk studie på en förskola i ett multietniskt område*. Doktorsavhandling. Institutionen för pedagogik och didaktik. Göteborgs universitet: Göteborg

Lunneblad, J. (2015) *Den mångkulturella förskolan – motsägelser och möjligheter*. Studentlitteratur: Lund

Skolinspektionen. (2017) *Förskolans arbete med flerspråkiga barns språkutveckling*.

Skolverket. (2013) *Flera språk i förskolan – teori och praktik*. Skolverket: Stockholm.

Skolverket. (2016) *Läroplan för förskolan, Lpfö 98. rev. 2016*. Skolverket: Stockholm.

Stier, J & Sandström Kjellin, M. (2009) *Interkulturellt samspel i skolan*. Studentlitteratur: Lund.

Torpsten, A. (2017) Preschool, Multilingualism and Translanguaging—Linguistic

Diversity, Language Strategies and Participation. *US-China Foreign Language*, Vol. 15, No. 2, 81-90.

Bilagor

Intervjufrågor

Hur lång erfarenhet har du av att jobba som pedagog?

Hur länge har du jobbat på den här förskolan?

Hur många barn har ni på varje avdelning och hur många av dessa är nyanlända?

Hur länge har du jobbat med nyanlända barn/familjer?

Vilken utbildning i svenska som andraspråk har du?

Har ni någon handlingsplan gällande mottagandet av nyanlända familjer här på förskolan?

Samverkan med föräldrarna om barnens situation

Hur berättar ni för föräldrarna vid det första mötet vad de kan förvänta sig av den svenska förskolan på något sätt?

Hur ofta tar ni kontakt med föräldrarna?

Hur gör ni för att informera föräldrarna om aktiviteter?

Hur ofta tar föräldrarna kontakt med er på eget initiativ?

Vilka typer av organiserade samtal har ni med föräldrarna? (Utvecklingssamtal, föräldramöten?) och hur går samtalen till?

Vilka möjligheter till inflytande har föräldrarna i barnens vardag?

Pedagogernas kommunikation om barnen med nyanlända föräldrar

Kan du ge ett exempel på hur den vardagliga interaktionen med föräldrar kan se ut vid lämning och hämtning?

Hur tycker du att kommunikationen och interaktionen fungerar mellan er och föräldrarna vid lämning och hämtning?

Kan du beskriva din bild av hur de nyanlända familjerna upplever mötet med er vid hämtning och lämning?

I vilka situationer fungerar kommunikationen/interaktionen med föräldrarna bra respektive mindre bra?

Vad tror du att det beror på?

Har du förslag på förbättringar som kan underlätta kommunikationen/interaktionen?

Vad anser ni begränsar er i arbetet med nyanlända?

Vad ni är i behov av för fortbildning?

Informationsbrev till rektor samt pedagoger

Hej!

Jag heter XX XX och jag studerar på magisterprogrammet i svenska som andraspråk på XX XX, just nu skriver jag en magisteruppsats som handlar om hur samverkan mellan förskola och nyanlända familjer fungerar samt hur interaktionen mellan dessa ser ut vid lämning och hämtning.

För att genomföra detta arbete skulle jag gärna vilja observera vid just lämning samt hämtning, och jag behöver inte förälders medgivande för jag ska inte spela in något, jag skulle gärna intervjua några av er pedagoger också. Observationer och intervjuer skulle helst genomföras mellan vecka 10- 13 om det passar er.

Du tillfrågas härmed om ditt deltagande i denna studie, och ditt deltagande i studien är helt frivilligt. Du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering. Om du vill avbryta ditt deltagande kommer allt inspelat material att förstöras.

Med detta formulär vill jag försäkra mig om att du tagit del av information om den studie som jag kommer att genomföra under min magisterutbildning och samtycker till deltagande. Kryssa i ja eller nej i markerade rutor.

Jag godkänner att bli intervjuad av xx xx

Ja Nej

Datum

Namnsteckning

Namnförtydligande

Har ni frågor eller funderingar, tveka inte att höra av er till mig!

Med vänlig hälsning XX XX

Emailadress: XX XX

Mobilnummer: XX XX

Xx xx den 3 februari 2017

Informationsbrev till vårdnadshavare

Hej!

Jag heter XX XX och jag studerar på magisterprogrammet i svenska som andraspråk på XX XX, just nu skriver jag en magisteruppsats som handlar om hur samverkan mellan förskola och nyanlända familjer fungerar samt hur interaktionen mellan dessa ser ut vid lämning och hämtning.

För att genomföra detta arbete skulle jag gärna vilja observera vid just lämning samt hämtning, och jag kommer att observera interaktionen mellan föräldrar och pedagoger. Jag kommer inte att fokusera på barnen och jag kommer heller inte att spela in något med videokamera eller diktafon, utan jag kommer bara att använda mig av anteckningar.

Jag kommer att finnas på avdelningen mellan vecka 10 – 13 och främst på morgonen och eftermiddagen.

Allt material(samtal) som insamlas av mig kommer att behandlas konfidentiellt vilket innebär att inga namn eller andra uppgifter som kan identifieras kommer att finnas med eller lämnas ut till obehöriga. Materialet som insamlas kommer att presenteras i form av en magisteruppsats som ni kan få tillgång till.

Du tillfrågas härmed om ditt deltagande i denna studie, och ditt deltagande i studien är helt frivilligt. Du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering. Om du vill avbryta ditt deltagande kommer allt inspelat material att förstöras.

I det fall du inte lämnar skriftligt svar så kommer du inte att medverka i denna studie.

Om ni har några frågor hör av er till mig XX XX på [XXXX](#) eller på min mobil XX XX.

XX XX den 6 februari 2017

Informerat samtycke

Med detta formulär vill jag försäkra mig om att du tagit del av information om observationer som jag kommer att genomföra under min magisteruppsats och samtycker till deltagande. Kryssa i ja eller nej i markerade rutor.

Jag godkänner att Jennie får observera mig vid hämtning och lämning.....

Ja Nej

Datum

Namn-teckning

Namn-förtydligande

